

Inesaait Mamainaang Mak tii Atalaa

*Jon unaaxaxadaan a taxaaturungi sal
(Metiu 3:1-12; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)*

¹ Balawaa atiltsoli ina inesaait mamainaang, xan Iesu Karisito xan Tsi Morooa.

² Malen Aisaia iwaa propet ta paare weaatalaa:
“Iaa ba tulen nugu ngutsu laamuangen iu.
Iwaa naba ta taxaaturungi num sal.”

³ “Inan xa a ililei lalon xobel biil,
“Taxaaturungi xan sal Orong, xosaraa xan sal
na tutiik.”

⁴ O Jon Unaaxaxadaan a xaalame ga axadaani no inaman lalon xolot biil, ga baais taman axaxadaan ngali puxisbal, ma ngali adodolii no namaang tsaxa.

⁵ No daan inaman sin no xolot araraa Judaia ma no inaman araraa Jerusalem di tsuul laa sangan Jon. Di asaait leng taman xadi no namaang tsaxa ma Jon ga axadaani di lalon daansel Jodan.

⁶ Jon alen uga di ta xosaraa taman xan no ulina kemal ma xan biall ulti balan, di xosaraa taman xilkil ina matauteng, ma ga xaa ngani no tsik ma matsii in lauteng.

⁷ A baais ma ga paare we, “Iexa ia naba xaalame mil sin iaa, xan xoror a watwat buxa ngen nugu watwat. Iaa xap muun axaau buxa ngali sage putput ma ngali lubati no sua sin xan no bubut.

⁸ Iaa axadaani gim taman daan, oro ia naba axadaani gim taman Nantanua Pat.”

*Xan axaxadaan ma xan xonkonon Iesu
(Metiu 3:13-17; Luk 3:21-22; Jon 1:29-34)*

⁹ Sin abia leng Iesu a es xaal Nasaret lalon Galili ma Jon ga axadaani ia lalon daansel Jodan.

¹⁰ Sauna mu biao Iesu tii se sobet tsuul xaal lalon daan, balalangit asuk tsalel, ma Jon ga lasi Nantanua ta soriri xaalame papan malen buna.

¹¹ Ma inan xa axaal balalangit ga paare we, “Tu mu nugu tsi iwaa iaa ta titii buxaa, iwaa iaa ta taton sin.”✧

¹² Tiwaa tsaa, Nantanua ga tulenlii laa nan biil.*

¹³ Ma ga man nan biil no sangaul aet ina no leng mii no matauteng, o Saatan ga xonon, o no angelo di ga le tilaamamil sin.

*Ililei ina notsi asasing
(Metiu 4:18-22; Luk 5:1-11; Jon 1:35-51)*

¹⁴ Mulina di se tali Jon lalon anua lodo, Iesu a laa Galili ma ga baais taman xan inesaait mamainaang Morooa.

¹⁵ Ga paare, “Leng a se tsap. Xan Maradaan Morooa a se atat. Gim na puxisbal ma taltaalnge sin inesaait mamainaang.”✧

¹⁶ Biao Iesu ta lo eses sin gelgel ina daan ulis Galili, a lasi Saimon mii turamasen Endru. Delu no untunolau ma delu lo liilii uben lalon daan ulis.

✧ **1:11 1:11** Met 12:18; Mak 9:7 * **1:12 1:12** biil - Xobel xenken ta xonone. ✧ **1:15 1:15** Met 3:2

¹⁷ Iesu ga we, “Gululu xaalame amusili iaa ngali iaa ba asingan gululu taman tsunolau ngali gii inaman.”

¹⁸ Tiwaa tsaa delu papaalii xadelu no uben ma delu ga amusili Iesu.

¹⁹ Biaa ta es laa dokdok tsaa, ga lasi lo masen turamasen ilaa Jeims ma Jon, xan no tsi Sebedi. Delu lo taxaaturungi xadetu no uben papan xadetu mono.

²⁰ Tiwaa tsaa a ilei delulu ma delulu ga papaalii xadelulu mom Sebedi lalon mono mii no unti-naxaa ma delulu ga amusili ia.

Iesu a saali biexaa salawa tsaxa
(Luk 4:31-37)

²¹ Di ga laa Kaperanaam ma mulina mu biaa Saabat ta se laa xaalame, Iesu a laa lalon anua sausawit ma ga atiltsoli ngali taal asasing.

²² No inaman di suk tunga sin xan no asasing, amuina asingan di malen xa a ie banam. A xap malen abia no unaasasing ina lo.✧

²³ Mulina mu, iexa taamat lalon xadi anua sausawit, iwaa no tanua tsaxa di ta tsigaii, ga xuup lot,

²⁴ “Iesu in Nasaret! U saan ngali sa sin giem? U xaalame ngali tsaalen giem? Iaa atii iu saa. Iu iwaa Xa ta Pat xan Morooa.”

²⁵ Iesu a atewaai di, “U na bong! Tsuul papaalii aia taamat!”

²⁶ Iwaa tanua tsaxa atsaaparen buxai iwaa taamat ma ga xuup lot ma ga tsuul papaalii aia taamat.

²⁷ No daan inaman di suk lolol. Di etsura ngen di, “Sawe abala? Xa asasing uul, ma taman abia

banam! A tulenlii bula abia no tanua tsaxa ma di ga lolong amusili ia.”

²⁸ Inesaait ina ia asuk sol isagaa laa lalon abia no xolot araraa ina prowins Galili.

Iesu atoa no daan inaman
(Metiu 8:14-18; Luk 4:38-41)

²⁹ Mulina mu di ta papaalii anua sausawit, di laa mii Jeims ma Jon ma di ga tsiga laa lalon xan anua Saimon ma Endru.

³⁰ Xan xoxup Saimon a maramase taman isua lalep papan ibe, ma di ga asaaity Iesu taman.

³¹ Ma ga laa sangan, a taxaana liman ma ga atapaasi. Biaa isua lalep apapaali ia ma ga suk taxaaturungi luxaal ngali di.

³² Biaa ta se nale bingbing mulina matanios ta tsurii, no inaman di le tali no inaman araraa di ta ie minet sin Iesu ma biaa di bula no salawa tsaxa di ta tsigaii di.

³³ Biaa no inaman araraa lalon abia inaman laba di le tsap esuei matan abia anua.

³⁴ Ma Iesu ga atoa xuduxudu biaa di ta ie no mat laxen minet, ma ga saali bula no daan salawa tsaxa oro a xap papaalii no salawa tsaxa ngali di na papaare amuina di atixi ia saa.

Iesu a sawit xasinge
(Metiu 4:23-25; Luk 4:42-44)

³⁵ Lawaareng bingbing ta lodo tsaa, Iesu a pade ma ga tsuul papaalii anua. A laa sin biexa xolot biil ngali sawit.

³⁶ Mil Saimon ma no turan di, di ga laa nanen ngali ia.

³⁷ O biaa di ta se laa tatanginai, di suk paare sin, “No inaman araraa di tsaltsalei iu!”

³⁸ Iesu a xisi di ga we, “Gita laa nan xa xolot atataaen no xobel ngali iaa ba baais lalon abia no xolot. Balawaa se muina, iaa ga xaalame atala.”

³⁹ Ma ga laa nan no xolot araraa Galili ma ga babaais lalon xadi no anua sausawit ma ga saali no salawa tsaxa sin no inaman.☆

*Taamat taman minet basbas
(Metiu 8:1-4; Luk 5:12-16)*

⁴⁰ Iexa taamat taman minet basbas a xaalame, ga sage putput ma ga ningi Iesu, “Nawe u siir, u na auuli iaa.”

⁴¹ Iesu asuk titii buxaai aia taamat, a tulsen liman, ma ga taana aia taamat ma ga paare, “Iaa siir, u na tsap uul!”

⁴² Tiwaa tsaa, minet basbas a papaalii aia taamat ma ga se tuo.

⁴³ Iesu ga tulenlii isagaa laa, taman papaare watwat ngali atewaai ia,

⁴⁴ “Nangaam asaaiti xaal taman abala, oro laa mu ma u na asen no isuaam sin unsausawit ma u na tun axaai num tinabel malen Moses ta paare watwat taman, ngali num atotoaa, naba malen papaare leng sin di.”

⁴⁵ Oro iwaa taamat a es tsuul ma ga atiltsoli ngali paare leng taman abia inesaait sin no inaman araraa. Sin abia muina, Iesu a se xap pupua ngali tsigaii gomsaai xa inaman laba oro ga manman lokobel nan no biil. No inaman di xaalame tsaa sangan, xaal sin no daan xolot.

2

*Iesu atoa taamat isua met
(Metiu 9:1-8; Luk 5:17-26)*

¹ Mulina biexaa nen leng, Iesu tii sebula tsiga Kaperanaam. Inesaa ita Iesu no inaman di tii longmien we a se mula xaalame lokobel.

² Xuduxudu ita inaman di exumule biaabi ga xap xa xolot na leiwaa lalon anua ma lokobel ita matenmat, ma ga baais taman abia totore sin di.

³ Biexaa taamat ta et di alet xaalame ngen taamat isua met.

⁴ Oro di xap pupua ngali tali aia taamat sin Iesu, amuina sin abia xumkumul. Di ga tseng alen lapalaa papan xuan anua tutiik sin Iesu, di ga a soriri xabangas taman isua met. ⁵ Biaa Iesu tii lasi xadi tinaalnge, ga paare ngali aia taamat isua met, "Nugu tsi num no namaang tsaxa iaa se adodolii no."

⁶ Talaawaa biexaa unaasasing ita lo di ta tsotso tia, di adodo lalon xadi no butsa, di ga paare,

⁷ "Ngalisa ilawaa taamat ta paare weaatalaa? A reret ngen Moroaa. Saa pupua ngali adodolii no namaang tsaxa oro Moroaa mu?"

⁸ Tiwaa tsaa Iesu atixi lalon nantanuaan, sen maarang di ta adodo amusili o ga paare sin di, "Ngalisa gim ta adodo lalon nagim no butsa taman abala no maarang?"

⁹ Sawe a malus ngali paare sin aila isua met, 'Num no namaang tsaxa iaa se adodolii,' o ngali paare we, 'Tapaas, adi num xabangas ma u na eses?'

¹⁰ Oro ngali gim ba atii we, Xan Tsi Taamat a ie banam lalon xolkolmoxo ngali adodolii namaang tsaxa." Iesu ga asaaiti aia taamat isua met,

¹¹ "Taa asaaiti iu, tapaas, adi num xabangas ma u na laa tataam."

¹² Tiwaa tsaa a tapaas, adi xan xabangas ma asuk es tsuul papan no matan no daan inaman araraa. Ma no inaman di suk tunga ma di ga pa'ii Moroaa di ga we, "Giem tii xap mager lasi xawas weaatalaa!"

Iesu a ilei Liwai
(Metiu 9:9-13; Luk 5:27-32)

¹³ Iesu a sebula mula laa lalon daan ulis. No daan inaman di amusili laa lalon abia xolot ma tii taal asasing sin no inaman.

¹⁴ Biaa ta lo eses laa, asuk lasi Liwai xan tsi ilaa Alpias, ta xalkale lalon anuen taakis. Iesu ga paare ngali, "Amusili iaa." Liwai a tapaas ma ga amusili ia.

¹⁵ Biaa Iesu ta angangen lalon xan anua Liwai. Xuduxudu ina no unaalalet taakis ma no untsaxa di angangen mii Iesu ma xan no tsi asasing bula, amuina xuduxudu ina di, di amusili Iesu.

¹⁶ Biaa no unaasasing ina lo biaa no Paarasi di ta lasi Iesu, ta angen mii no unaalalet taakis ma no untsaxa, di ga atsuraa abia xan no tsi asasing, "Ngalisa ta angen mii no inaman di ta alalet taakis ma no untsaxa?"

¹⁷ Iesu alongmen abalaa, ga paare sin di, "No inaman axaau di xap saansili untubatuba. Oro biaa mu di, di ta ie minet di saansili untubatuba. Iaa tii xap xaalame ngali ilei no inaman tutiik, oro ngali no untsaxa."

Di atsuraa Iesu ngalisa di ta el
(Metiu 9:14-17; Luk 5:33-39)

¹⁸ Sin leng xan no tsi asasing Jon ma no Paarasi di el, biexaa inaman di xaalame ma di ga atsuraa Iesu, “Asen parawe xan no tsi asasing Jon ma xadi no Paarasi di ta el, oro num no tsi asasing di xap el.”

¹⁹ Iesu a xisi di, “Biaa xan no xibong aia taamat ta we na maxis di ba sen el we, nawe iwaa taamat ta wena maxis a manman tsaa mii di? Di xap pupua, sinsa taamat ta wena maxis a manman tsaa mii di.

²⁰ Oro leng naba ta xaalame biaa di ba gii mulangen taamat ta wena maxis sin di, o sin abia leng di ba el.

²¹ “A xap xa na tsik tali laplap uul ngali xabati tater ina laplap xabaar, biaa pu laplap uul naba tsiip ma na tatari abia laplap xabaar, biaabi naba suk tater lot.

²² A xap xa na pupua ngali tiitiiri waain uul laa lalon no xilkil ina waain* xabaar, nawe aweaatia biaa waain uul naba pupuet o sobuk na pak, o biaa waain ma biaa xilkil naba suk tsaxa araraa. Naba axaau na ut tuali waain uul laa lalon xilkil ina waain uul.”

Orong ina Saabat
(Metiu 12:1-8; Luk 6:1-5)

²³ Sin biexa Saabat Iesu tii eses lalon uma wit mii xan no tsi asasing, o xan no tsi asasing di ga paaski no xalitsa ina wit.

* **2:22 2:22** *xilkil ina waain* - No sobuk di tii xosaraa taman no xilkil ina sipsip.

24 No Paarasi di ga paare ngali Iesu, “Lasi, ngalisa di ta xosaraa abala, di ta xap manglen Saabat?”

25 Iesu a xisi, “Gim xap muun xoxoti sen maarang Dewit tii xosaraa mii xan no turan, biala di tii itol ma muun?”

26 Sin xan no leng Abiata unsausawit lapalaa, Dewit tii tsiga lalon Xan Anua Morooa ma ga ngani tsoki pat ta pupua mu ngali no unsausawit di ba ngani, ma ga tabali bula no turan.”

27 Ma ga paare ngali di, “Morooa a xosaraa Saabat ngali xan axaau taamat ma a xap xosaraa taamat ngali Saabat.

28 Biaabi Xan Tsi Taamat, ia Orong ina Saabat bula.”

3

Iesu atoa taamat sin Saabat (Metiu 12:9-15; Luk 6:6-11)

1 Biexa leng Iesu atsigaa laa lalon anua sausaawit, o iexa taamat liman ta met bula ia tia.

2 Biexaa inaman atia di lo nen tsaltsalei xa sal ngali atuti Iesu, ma di ga lo xoxoen ngali lasi nawe naba atoa aia taamat sin Saabat.

3 Iesu a paare sin iwaa taamat lima met, “Til laamuaan no matan abala no inaman araraa.”

4 Mil Iesu ga atsuraa no inaman, “Sen namaang a tutiik sin Saabat: ngali xosaraa namaang mainaang o ngali xosaraa namaang morokon? Ngali atoa xa o ngali sas amantei xa?” Oro di suk xale bong mu.

5 Iesu asuk magaa ma ga atsoxaa ariiti di. Ma ga suk lolbiir amuina xadi no butsa a taban. Mil ga

paare sin iwaa taamat, "Apalasaa limaam." Iwaa taamat apalasaa liman ma ga sebula axaau.

⁶ Tiwaa tsaa no Paarasi mii no Erodian* di suk tsalei xa sal ngali sas amantei Iesu.

Xaraxin malep di amusili Iesu

(Luk 6:17-19)

⁷ Iesu a tapaas laa mii xan no tsi asasing laa sangan daan ulis, ma xaraxin malep in Galili di ga amusili ia.

⁸ Di xaalame amuina di se longmien no mat maarang Iesu ta xosaraa no. Biexaa inaman di xaal Judaia, tia Jerusalem, ma Idumea, ma sin no xolot xaatalaa ina daansel Jodan ma sin no xolot Taia ma Sidon.

⁹ A lasi abia malep o ga asaaiti xan no tsi asasing ngali di na taxaaturungi xa tsiibi dokdok ngali ia. A saan ngali xa tsiibi dokdok amuina a palo ngali abia malep na asuruti ia.☆

¹⁰ Amuina a se atoa no daan inaman o biao no inaman taman no mat minet di lo esurut ngen di laa laamua ngali taxaana Iesu.

¹¹ Biexaal di ie salawa tsaxa lalon di. Biao no salawa di xaa lasi Iesu, di xaa xol lapula laamuaan ia ma di ga xuup weaatalaa, "Iu xan Tsi Morooa!"

¹² Oro, Iesu a imii no salawa ngali di na xap asaait leng taman ia, saa so.

Iesu axilangi sangaul axuuk ma ga laa lua ina aposal

(Metiu 10:1-4; Luk 6:13-16)

* **3:6 3:6** Erodian - No inaman di ta amusili King Erot. ☆ **3:9 3:9**
Mak 4:1; Luk 5:1-3

¹³ Mil Iesu ga laa lapalaa papan buk ma ga ilei biexaa taamat ngali di na xaalame sangan ia, ma di ga laa lapalaa sangan Iesu.

¹⁴ Iesu axilangi sangaul ma ga laa lua ina taamat ma ga a tso iesani di no Aposol, ngali di ba manman mii ia ngali naba tulen laangen di sin biexaa xobel ngali babaais.

¹⁵ Ma di ie banam ngali saali no salawa tsaxa.

¹⁶ Balawaa se sangaul axuuk ma ga laa lua ina taamat ta axilangi di: Saimon (iwaa Iesu ta a tso iesani Pita);

¹⁷ Jeims ma Jon xan no tsi Sebedi (Iesu a tso iesani di Boaneges, muina balawaa ies aweaatalaa, No tsi ina Parparariek);

¹⁸ Endru, Pilip, Batalomiu, Metiu, Tomas, ma Jeims xan tsi ilaa Alpias, Tadeas, Saimon ia ina no Silot,

¹⁹ ma Judas Iskariot iwaa ta babel tali ia.

Iesu ma Belsebub

(Metiu 12:22-32; Luk 11:14-23)

²⁰ Mil Iesu ga tsiga lalon anua ma no malep di sebula exumule sangan ia. Biaabi ia ma xan no tsi asasing di ga xap pupua ngali angen.

²¹ Biaa xan matenaanua Iesu di ta alongmen abala no maarang, di ga laa ngali giwaa ia amuina no inaman di we, “Xan no adodo a tangtangabaa.”

²² Ma no unaasasing ina lo di ta xaal lapula Jerusalem di we, “Belsabap atsigaii aia! Iwaa lalaamua ina no salawa ta tali watwat sin ia ngali saali no salawa.”☆

²³ O Iesu ga ilei no inaman di ga exumule, ma ga paatinai no totore puapua. Iesu ga we, “Saatan naba sen pupua we ngali saali Saatan?”

²⁴ Nawe xa maradaan a exasen ia tsaa, biao maradaan naba suk xap pupua ngali tilwatwat.

²⁵ Nawe xa matenaanua a exasen ia tsaa, biao matenaanua naba xap pupua ngali tilwatwat.

²⁶ Ma nawe Saatan a epuske mii ia tsaa, ga se exasen ia ma naba xap pupua ngali tilwatwat, ma xan xapkap ina a se xaalame.

²⁷ A suk so maase, a xap xa na pupua ngali tsiga lalon xan anua xa taamat watwat ngali pulaxi xan no mat maarang, oro setauan na pis atingingi iwaa taamat watwat. Mil naa pulaxi no mat maarang lalon anua.

²⁸ Iaa asaaiti gim taman so, no namaang tsaxa araraa ma xadi no reret no inaman, Moroaa naba adodolii no.

²⁹ Oro saa ia ta reret ngali epuske sin Nantanua Pat, Moroaa naba xap pupua ngali adodolii. Moroaa naba ininte sin xan namaang tsaxa laaliu.”☆

³⁰ Iesu a paare taman abala amuina, di paare we, “Salawa tsaxa atsigaii ia.”

Xan nagaa Iesu ma xan no taamat

(Metiu 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Mil xan nagaa Iesu ma xan no turamasen di le tsap. Di tiltil lokobel ma di ga tulen iexa taamat ngali ilei tsoli ia.

³² Biao malep di ta tsotso ulti Iesu, di ga asaaiti ia, “Num nagaa ma no turamasen iu, balaa di lokobel, di ta nanen ngali iu.”

³³ Iesu ga atsuru, “Saa nugu nagaa ma no saa no turamasen iaa?”

³⁴ Mil Iesu ga lasi abia di ta tsotso ulti ia, ga paare, “Balawaa di mu nugu no nagaa ma no turamasen iaa.

³⁵ O saa ia ta xosaraa xan sirsiir Moroaa biao di, nugu taamat ma motogo ma nagaa.”

4

Totore puapua ina unsoksok (Metiu 13:10-17; Luk 8:9-10)

¹ Sin biexa leng, Iesu a sebula atiltsoli ngali asingan no inaman sangen daan ulis. Ma biao malep di ta exumule ulti ia, asuk lot buxa. Biaabi ga pis xaa papan tsiibi ma ga tsotso papan, palaaen xuen. O no inaman araraa di ga manman xuen sin gelgel ina daan.☆

² Iesu asingan di taman no totore puapua ma lalon xan asasing, a paare we; ³ “Gim lolong! Unsoksok a laa ngali soxaa no xalitsa.

⁴ Biao ta lo xaaparen no xalitsa, biexaa xalitsa a xol no nan sal, ma no maan di xaalame ma ngen araraai abia no xalitsa.

⁵ Biexaa xalitsa, a xol papan pula ta ie xaat. No xalitsa asuk tsik isagaa mu, amuina pula a xap riri buxa.

⁶ Oro biao matanios talaa xaalame lapalaa, biao no xalitsa ta se tsik, di suk malang amuina a xap xadi xaa baa.

⁷ Biexaal ina no xalitsa di xol laa lolobet ina no xoxon, biao di ta tsik, no xoxon di xaili no. Biaabi di ga xap waalii xaa waawaan di.

☆ 4:1 4:1 Luk 5:1-3

⁸ Biexaal di xol papan pula mamainaang, ma biao no xalitsa ga suk tsik. A tsik laa lapalaa ma ga waalii no waan ie. Biexaal ina no ie, di waalii no sangaul a tuul ina no waawaan, biexaal no sangaul a paas xuuk ina waawaan, biexaal di waalii no sangsangaul ina waawaan.”

⁹ Iesu a paare, “Iwaa ta ie talinga ngali lolong, papaalii na lolong.”

¹⁰ Biao Iesu ta se man xasinge, xan sangaul ma ga laa lua ina tsi asasing ma biexaa inaman di uli, di atsuraa ia taman no totore puapua.

¹¹ Iesu asaaiti di, “Moroaa a se tali abia namaang ta xuxii ina xan Maradaan sin gim. Oro sin biao di lokobel ina xan maradaan Moroaa, no maarang araraa, iaa ta paare sin di taman biao no totore puapua.

¹² Ngalibi,

“Di ba lo nanen ma nanen oro di ba xap atii sa.

Di ba lo lolong ma lolong, oro di ba xap leng. Nawe di xosaraa abala no maarang, di ba soro puxisbal ma Moroaa naba adodolii xadi no namaang tsaxa.”✧

*Iesu alengi totore puapua ina no xalitsa
(Metiu 13:18-23; Luk 8:11-15)*

¹³ Mil Iesu ga paare ngali di, “Gim xap leng sin abala totore puapua? Gim ba sen leng we sin biexaa totore puapua?

¹⁴ Iwaa unsoksok a soxaa xan totore Moroaa.

¹⁵ Biexaa inaman di malen aia waan ie ta xol nan sal, malen abia totore di ta soxaa. A xap lil mu sin di ta alongmen xan totore Moroaa, Saatan

a xaalame isagaa mu ma ga saali abia totore di ta se soxaa lalon di.

¹⁶ Biexaal di malen no xalitsa di ta soxaa lalon pula ta ie xaat. Di alongmen totore ma tiwaa tsaa di ga adi taman taton.

¹⁷ Oro biala di ta xap aturung baa, biala totore a xap man adis lalon di. Biala no mamaet o no xonkonon atsap, amuina sin abia totore, di ba xol isagaa mu.

¹⁸ Biexaal di malen no xalitsa di ta soxaa no lolobet ina no xoxon. Di alongmen abala totore.

¹⁹ Oro biexaa mat maarang atsiga lalon xadi tino, lolbiir, titii buxaa xuxute ma mataxaaxaa. Balawaa no maarang a xaili xan totore Morooa ngali naba xap tsik. O biala totore puapua a xap waalii xaa waawaan lalon xadi tino.

²⁰ Biexaal di malen iwaa xalitsa di ta soxaa lalon pula mamainaang, di longmien totore ma di sirawaa ma di waalii no waawaan di. Biexaal di waalii no sangaul a tuul, biexaal no sangaul a paas xuuk, biexaal sangsangaul* ina di ta soxaa."

Xan totore puapua Iesu taman rarar

(Metiu 5:14-16; Luk 8:16-18; 11:33)

²¹ O Iesu ga paare sin di, "Gim xap xaa axaxuina xa rarar paina xa xiis o paina xa ibe, asuk xap. Gim ba aturungi sin niaan taktaxiu tsaa.

²² No mat maarang araraa ta xuxii, Morooa naba atsapngen no lalon leng ngali no inaman araraa di ba lasi.✧

²³ Nawe gim ie talinga ngali lolong, gim na lolong!"

* **4:20 4:20** sangsangaul - Sangaul ina sangaul (100). ✧ **4:22 4:22**
Met 10:26; Luk 12:2

²⁴ Ma ga sebula paare, “Gim na adodo axaautsi sawe gim ta se alongmen. Nawe gim suk lolong axaau sin iaa, Morooa naba tali buxaai sinaae sin gim.”☆

²⁵ Saa ia, ta ie sinaae sin xan totore Morooa, Morooa naba taal buxaai sinaae sin, o saa ia, ta xap ie sinaae sin xan totore Morooa, nawe a ie sinaae, Morooa naba alet mulangena sin.”☆

Totore puapua taman xalitsa
(Metiu 13:31-32, 34; Luk 13:18-19)

²⁶ Iesu ga sebula paare, “Xan Maradaan Morooa a weaatala. Taamat a xaaparen no xalitsa papan pula.

²⁷ Nabing ma lasiaat, biao ta urange o a pade-pade, no xalitsa a tsik. Iwaa taamat a xap atii no xalitsa asen tsik we.

²⁸ Pula tsaa a xosaraa no xalitsa ngali tsik. Setauan biao dikhixan ina soksoke asemat, mil no lalawina, mil no xala se.

²⁹ Sauna mu sin no xala ta se maatkel, aturungi tatel sin, amuina leng ina papaas a se tsap.”

Totore puapua taman xalitsa ta dokdok buxa
(Metiu 13:31-32; Luk 13:18-19)

³⁰ O Iesu ga sebula paare we, “Gita ba paare wesa ngali xan Maradaan Morooa a malen sa? O sen totore puapua naba alengi?

³¹ Xan xalitsa tsupa biao ta suk dokdok gim ta xaa soxaa lalon pula.

³² A xaa tsik ga tsap xaraxin ie ngen abia no xariin ie lalon uma. Xan no xariin laxe, biao no maan di ta xosor uni papan, paina xan marmaru.”

☆ 4:24 4:24 Met 7:2; Luk 6:38 ☆ 4:25 4:25 Met 13:12; 25:29; Luk 19:26

³³ Iesu atolomi no daan totore puapua weaatalaa ngali asingan di. Asingan di taman abia no mat maarang se araraa ngali di ba atii.

³⁴ Tii xap paare taman xawas bula sin di, oro taman no totore puapua mu. Oro biala tii man xasinge mii xan no tsi asasing tsaa, tii ga alengi no maarang araraa sin di.

*Iesu amalinai laman
(Metiu 8:23-27; Luk 8:22-25)*

³⁵ Biala ta se laa nale bingbing, Iesu asaaiti xan no tsi asasing, "Gita laa sin biexa gelgel xaatalaa."

³⁶ Di papaalii abia xumul mil, di ga laa mii ia papan mono malen ta se manman papan mono. Biexaa mono bula di ga amusili di.

³⁷ Xaraxin maal ga tapaas, ma no tuun ga le xapas patanginau mono ma ga atiltsoli ngali us taman daan.

³⁸ Iesu a lo urarange talaa xaamil ina mono ma ga xulang papan lulaa. Xan no tsi asasing di laa sangan ma apadaa ia di ga we, "Unaasasing, u suk xap adodo we, gita ba liaan?"

³⁹ Iesu a tapaas, ga imii maal, ma ga paare ngali no tuun ga we, "Bong! Man adamis!" Mil, maal ga xap ma laman ga suk malina araraa.

⁴⁰ Iesu ga asaaiti xan no tsi asasing, "Ngalisa gim ta suk mataa buxa? Gim xap mager taltaalnge?"

⁴¹ Xan no tsi asasing di suk mataa buxa ma etirikngen di, di ga we, "Saa xaawe aila? O maal ma no tuun di ga lolong amusili mu ia."

5

*Iesu atoa taamat no salawa tsaxa di ta tsigaii
(Metiu 8:28-34; Luk 8:26-39)*

¹ Iesu ma xan no tsi asasing di tabaxi daan ulis laa lalon xolot ina Gerasin.

² Biaa Iesu ta tsuul papan mono, sauna mu iexa taamat taman tanua tsaxa a tsuul xaal lalon io ngali le sabasue ia.

³ Ilawaa taamat a manman lalon abia no io ma asuk xap xa na pupua ngali rotsi taman xa tsen.*

⁴ No daan leng no inaman di rotsi no liman ma no xaden taman tsen oro, a xaa tigiri amutmuti no tsen sin no xaden. A xap xa na watwat pupua ngali epuske ma abonga ia.

⁵ Sin no siaat ma sin no bing, a xaa es labatina no io ma ga xaa laa papan no buk ma ga xaa xuupkup ma tae no isuaan sin no xaat ta irom.

⁶ Biaa ta lasi Iesu palpalaa tsaa iwaa taamat asuk sol laa sangan ia ma ga sage putput laa-muaan ma ga xuup lot,

⁷ “U wena xosaraa sa sin iaa, Iesu, xan Tsi Moroaa lapalaa suk se? U na puris sin Moroaa we u ba xap asosongi iaa!”

⁸ Amuina Iesu ga paare ngali, “Tu tanua tsaxa, u na tsuul alen aila taamat.”

⁹ O Iesu ga atsuraa ia, “Saa iesaam?”

Taamat a xisi, “Iesaaga ilaa Legion, amuina giem suk xudu.”

¹⁰ Ma iwaa taamat a sebula ma a sebula ningi Iesu ngali naba xap tulen atsuulngi di xaal, sin abia xolot.

* 5:3 5:3 *tsen* - Sua ain.

¹¹ Biexa xariin xobel bol, di tabali di papan buk atataaen abia xolot.

¹² Biaa no salawa tsaxa di ningi Iesu, “Tulen giem laa labatina no bol ngalibi giem ba pupua ngali tsigaii di.”

¹³ Iesu ga sirawaa di ma no salawa tsaxa di tsuul alen aia taamat ma di ga tsigaii no bol. Biaa xobel bol araraa a malen 2,000 di tii ga esole laa lapula sin soriri ina buk laa lalon daan ulis ma di tii ga suk liaan.

¹⁴ Biaa no untilaamamil sin xobel bol, di lasi abia ma di ga suk sol ma di ga atolomi abala sin inaman laba ma no xolot atataaen xobel laba, no inaman di tii xaalame ngali le lasi semarang tii tsap.

¹⁵ Biaa di tii xaalame sangan Iesu, di lasi aia taamat no salawa tsaxa di tii ben tsigaii, a se xalkale tia ma ga se alen axaautsi xan laplap ma xan adodo a se tutiik ma di tii ga suk mataa.

¹⁶ Biaa no inaman di tii lasi sen maarang Iesu tii xosaraa, di asaaiti biexaa inaman taman abia maarang tii tsap sin iwaa taamat biaa no salawa tsaxa di tii ben tsigaii ma biaa xobel bol bula.

¹⁷ Ma no inaman di ga ningi Iesu ngali na papaalii xadi xolot.

¹⁸ Biaa Iesu tii es en laa papan mono, iwaa taamat, Iesu tii ben saali no salawa tsaxa sin, a ningi Iesu ngali naba laa mii ia.

¹⁹ Iesu tii xap papaalii ia, oro ga asaaiti ia, “Laa tataam sangan num matenaanua ma iu naa asaaiti di taman xan watwat Orong biaa ta se xosaraa ngali iu ma tii sen tali we xan biirbirum sin iu.”

²⁰ Ma taamat ga laa ma paare leng Dekapolis,[†] aisa no maarang Iesu tii se xosaraa sin ia. Ma no inaman araraa di tii ga suk olol buxa.

*Tsaana ta se met ma aina ta maramase
(Metiu 9:18-26; Luk 8:40-56)*

²¹ Biaa Iesu ta se tabaxi daan ulis sebula papan mono ngali mula laa sin biexa papel ina daan ulis. Lan abia xolot, xariin malep di exumule ulti ia, sin tii manman sangan daan ulis.

²² O iexa lalaamua ina anua sausawit iesan Jairus, a xaalame lalon abia xolot, ga lasi Iesu ma ga sage putput laamuaan.

²³ Ma ga ningi Iesu we, “Nugu tsaana dokdok a se atat ngali met. Timaa xaalame ma u na aturungi no limaam papan ia ngalibi naba tuo ma naba tino.”

²⁴ Ma Iesu ga laa mii aia lalaamua ina anua sausawit.

Xaraxin malep di amusili Iesu ma di ga esurut ulti ia.

²⁵ Iexa aina tia, tii manman taman minet ina nanxaskas sin no miet ta sangaul axuuk ma ga laa lua.

²⁶ Tii taana xaraxin sosong xaal sin no daan untubatuba di tii xonon ngali tiltsomi ia ma ga se araraai xan no xuxute sin di, oro tii suk tsap tsaxa buxa.

²⁷ Ma biaa tii lolong xaa sin Iesu, asuk xaalame mulina ia, ma ga taana xan laplap.

²⁸ Aina tii adodo, “Nawe iaa taana mu xan laplap, iaa ba tuo.”

[†] 5:20 5:20 Dekapolis - Muina abala ies a we no sangaul ina inaman laba nan selina ina laman Galili ma daansel Jodan.

²⁹ Tiwaa tsaa, biaa dal asuk xap. Asuk saaen sin no isuaan we, a se leiwaa sin xan sosong.

³⁰ Tiwaa tsaa, Iesu a xilalaa we, biaa xoror atsuul alen ia. Ma ga putsu ma atsuru, "Saa taxaane nugu laplap?"

³¹ Xan no tsi asasing di xisi, "Xuduxudu ina inaman di lo asuruti iu, ma u ga atsuru tsaa, 'Saa taxaane iaa?'"

³² Oro Iesu a lo nanen i'is tsaa ngali atixi saa taxaane ia.

³³ Mil iwaa aina tii ga suk atixi we, a se tuo. A xaalame ma ga xol laamuaan no xaden Iesu. No isuaan tii didiir taman minataa, o ga asaaiti ia taman inesaait so ina xan minet.

³⁴ Iesu ga paare ngali ia, "Tsaana, num tinaalnge a se atoaa iu. Laa lalon malina ma iaa se aleiwaai iu sin num sosong."

³⁵ Biaa Iesu ta lo papaare tsaa sin aia aina biexaa taamat di xaalame xal lalon xan anua Jairus, lalaamua ina anua sausawit, di ga asaaiti, "Nangaam le atarangaai unaasasing. Num tsaana a se met."

³⁶ Nanlii mu sen maarang di ta paatina. Iesu ga paare ngali Jairus, "Nangaam mataa, u na taltaalnge mu."

³⁷ Tii xap papaalii xa bula ngali amusili ia, oro tii giwaa mu Pita, Jeims ma Jon iwaa turamasen Jeims.

³⁸ Biaa di le tsap tatan Jairus, o Iesu tii ga lasi no inaman di ta lo teng lolbiir.

³⁹ Iesu atsigu ma ga paare ngali di, "Ngalisa abala no tengteng lolbiir? Ilawaa tsaana a xap met, oro a urarange mu."

⁴⁰ Oro di ga nongngen ia.

Mulina ta se atsuulngi di, a giwaa xan mom, nagaa ma xan no tsi asasing ta tuul ma di ga tsi ga tiwaa, itaa iwaa tsaana ta manman.

⁴¹ A taxaane liman ma ga paare ngali ia, "Talita Koum!" (Muina a weaatalaa, "Tsaana dokdok, iaa paare ngali iu, tapaas!").

⁴² Tiwaa tsaa iwaa tsaana asuk til laa lapalaa ma ga suk atiltsoli eses. (Tii sangaul axuuk ma ga laa lua ina xan no miet.) Sin abala, di suk olol buxa.

⁴³ Ga tali totore watwat sin xan mom ma nagaa ngali delu na xap asaaiti no inaman taman abala. Ma ga asaaiti delu ngali tali xaka pu luxaal ngali angen.

6

Iesu a laa Nasaret

(Metiu 13:54-58; Luk 4:16-30)

¹ Iesu apapaali biao xolot ma ga mula laa lalon xan inaman laba tsaa mii xan no tsi asasing.

² Sin Saabat, asingan no inaman lalon anua sausawit. No daan inaman di alongmen, di suk tunga. Di we, "Itaa adi balawaa no asasing ta asingan no inaman taman? Saa tali balawaa sinaae sin ia, ngali xosaraa abala no mat axixila?"

³ Ia mu iwaa untunumar. Iwaa mu xan tsi Maria ma ia xan no taamat ilaa Jeims, Josis, Judas ma Saimon. Ma no moton bala di mii gita." No inaman di ga bal tsaxa ngali ia.

⁴ Iesu ga paare ngali di, "No inaman xaal sin xan inaman laba xa propet, di ba xap manglen ia."✧

✧ 6:4 6:4 Jon 4:44

⁵ A xap pupua ngali xosaraa xaa axixila na xudu atia. Biaa mu ga aturungi liman papan nen inaman minet mu, ma ga atoa di.

⁶ Ma Iesu ga suk tunga sin ta xap xadi xa tinaalnge. Mil ga baais laa sin no xobel xuxuuk.

*Iesu a tulen xan no tsi asasing
(Metiu 10:1-42; Luk 9:1-6)*

⁷ Iesu a ilei axumuli sangaul ma ga laa lua ina xan no tsi asasing ma ga tulen di laa alualua. Ma ga tali banam sin di, ngali saali no salawa tsaxa.

⁸ Asaaiti di weaatalaa: “Sin abala nagim ines gim nangaam adi xawas, gim adi mu xudak ina eses. Nangaam adi xa tsoki ma xa tutuel, ma xa xuxute lalon num biaal.

⁹ Tamtuel lalon no bubut ma na xap xa laplap bula.

¹⁰ Nawe gim tsiga lalon xa anua, manman atia, a pupua gim ta papaalii abia inaman laba.

¹¹ Nawe xa xobel a xap suei atatoni gim o di xap lolong sin gim, gim na panlii kuku sin no xaden gim nawe gim tapaas papaalii di. Balawaa papaare leng ngali epuske mii di.”*☆

¹² Ma xan no tsi asasing di ga laa baais sin no inaman ngali di na puxisbal.

¹³ Di saali no daan salawa tsaxa, ma di ga patsaa daanwe papan no daan minet ma di ga atoa di.

*Jon Unaaxaxadaan amet
(Metiu 14:1-12; Luk 9:7-9)*

* **6:11 6:11** Di ta xap sirawaa xan inesaait mamainaang Morooa.

☆ **6:11 6:11** Luk 10:4-11; Apo 13:51

¹⁴ King Erot tii alongmen abala we, no inaman araraa di se atik axaautsi iesan Iesu. Biexaal di we, “Jon unaaxaxadaan, a se tapaas mula sin minet ma biaabi no axixila xoror watwat ga taxaa lalon ia.”☆

¹⁵ Biexaal di we, “Ia Elaija.”

Biexaal di we, “Ia propet a malen xa ina no propet in ti laamua.”

¹⁶ Oro biaa Erot ta longmien abala, asuk we, “Iwaa Jon, iaa ta iritlii xuan, a sebula tapaas mula sin minet!”

¹⁷ Erot tsaa tii tali papaare watwat ngali laa pitsi Jon ma di ga laa aturungi lalon anua lodo. Ga xosaraa abala namaang ngali atatoni Erodias. Pilip iwaa xan taamat tii maxis sin ia, oro ta-laawaa Erot a sebula maxis sin.☆

¹⁸ Jon tii asaaiti Erot ga we, “Asuk xap tutiik ngali u ba maxis sin xan tubu turumasen iu.”

¹⁹ Balawaa totore a xosaraa Erodias ga ngut-sulen buxaai Jon ma ga saan ngali sas amantei ia. Oro tii xap pupua

²⁰ amuina Erot amatinai Jon ma ga saan ngali tilkaali ia, amuina atii Jon ia taamat tutiik ma taamat pat. Biaa Erot ta alongmen Jon, tii suk adodo xuduxudu, oro tii saan tsaa ngali alongmen ia.

²¹ Leng so a se tsap, sin leng so nagaa ta taxaana ia, Erot ga xosaraa xariin luxaal, ngali no lalaamua ina gawaman, no lalaamua ina unmakmaxil, ma no taamat laba in Galili.

²² Biaa xan tsaana Erodias tii xaalame ma ga le tiili, tii suk atatoni Erot ma biaa no xibong ina abia luxaal.

☆ **6:14 6:14** Met 16:14; Mak 8:28; Luk 9:19 ☆ **6:17 6:17** Luk 3:19-20

Ma King Erot ga paare sin iwaa tsaana, “U na ningi iaa ngali sawe u ta saan ngali, ma iaa ba tali susum.”

²³ Ma ga xubatsi sin ia, “Samaarang u ta atsuraa iaa ngali, iaa ba tali xolot axuuk ina alua[†] ina nugu Maradaan sin iu.”

²⁴ Tsaana a laa sangan xan naggaa ma ga laa atsuraa ia, “Sen maarang iaa ba ningi sin King?”

O xan naggaa ga xisi, “Atsuraa ngali xuan Jon unaaxaxadaan.”

²⁵ Tiwaa tsaa, tsaana a isaggaa laa sangan king taman xan atsutsura; “Iaa saan ngali u na tali xuan Jon unaaxaxadaan papan xa palet talaawaa tsaa.”

²⁶ King asuk lolbiir buxa, oro amuina tii se xubatsi mii iwaa tsaana ma xan no xibong ina abia luxaal di alongmen bula, King Erot ga xap pupua ngali puxislii sa ta atsuraa ngali.

²⁷ Tiwaa tsaa King a tulen iexa asilaxadek ngali laa adi xuan Jon xaalame. Asilaxadek a laa ma iritlii xuan Jon lalon anua lodo,

²⁸ ma ga alet mulangenai xuan Jon lalon palet. King a tali sin tsaana, ma ga tali laangen sin xan naggaa.

²⁹ Xan no tsi asasing ilaa Jon, di alongmen abala maarang ta tsap, o di ga xaalame ma le adi xan pakpak ma di ga laa aturangi lalon io.

*Iesu atabali 5,000 ina taamat
(Metiu 14:13-21; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)*

[†] **6:23 6:23** xolot axuuk ina alua - Muina abala, “half.”

³⁰ No aposal, di til ulti Iesu ma di ga atolomi sin ia taman no maarang araraa di tii se xosaraa ma asingan no inaman taman.

³¹ Amuina sin no daan inaman di ta xaxaalame ma mulamula, Iesu mii xan no tsi asasing, di ga xap pupua ngali angen. Ga paare sin di, “Gim xaalame xasinge mii iaa sin xa xolot ta man adamis ma gita na iaawis.”

³² Ma di ga xaa laa papan mono di xasinge laa sin xobel biil.

³³ Oro no daan inaman di tii lasi we di se laa ma di ga nanxilalaa di ma di ga sol xaal lalon abia no inaman laba araraa ma di laa tsap laamuangen di.

³⁴ Biaa Iesu ta tsal ma ga lasi malep, asuk ie biirbirum ngali di amuina di malen no sipsip ta xap xadi xa untilaamamil. Ma ga atiltsoli ngali asingan di taman no daan maarang.✠

³⁵ A se nale sin abia leng, o xan no tsi asasing di ga xaalame sangan ia, di ga we, “Balawaa xobel biil, ma a se nale buxa.

³⁶ Se tulen no inaman laa, ngali di ba laa lalon no xobel xaatsap ulti gita ngali uuli xadi xaa was ngali ngani.”

³⁷ Iesu ga xisi di ga we, “Gim na tali xaa was ngali di ba ngani.”

Di ga asaaiti ia, “Giem xap pupua ngali uuli xaa tsoki pupua ngali tabali abala no inaman! Balawaa xuxute a malen iliil ina xa taamat ta taxaa watwat no uleng apaasaatuul. U saan ngali giem ba lii xariin xuxute ngali uuli xaa tsoki biaa ta pupua ngali di araraa?”

³⁸ O Iesu ga atsuraa di, “Aisa no tsoki biaa? Gim laa nanen.”

Biaa di ta laa atik tatanginai, di xaalame sin, di ga we, “Alima no tsoki ma alua no xoo.”

³⁹ Mil Iesu ga paare ngali xan no tsi asasing, ngali asaaiti no inaman di na tsotso lalon no xumkumul papan no palis xarawaak.

⁴⁰ O no inaman di ga tsotso lalon no xumkumul ina no sangaul alima, ma no sangsangaul.

⁴¹ A adi abia no tsoki ta lima ma no xoo ta lua ma ga nanen xale lapalaa balalangit ma ga putsangi axaau, ma ga tsabaxi no tsoki ma ga tali no sin xan no tsi asasing ngali di ba tabali no inaman. Mil ga exasen bula no xoo ta lua labatina di araraa.

⁴² No inaman se araraa di angen ma di ga se maas.

⁴³ No tsi asasing di tuali sangaul ma ga laa lua ina xiis taman no ngaalngaal ina tsoki ma xoo.

⁴⁴ Xoxot ina no taamat di tii se angen tii 5,000.‡

Iesu a eses lapalaa papan daan
(Metiu 14:22-33; Jon 6:15-21)

⁴⁵ Tiwaa tsaa Iesu asaaiti xan no tsi asasing ngali di na pis xaa papan mono ma di na laa-muangen ia laa Betasaida o ia na axatsapen abia xumkumul.

⁴⁶ Mulina ta papaalii di, asuk laa lapalaa sin gelgel ina buk ngali sawit.

⁴⁷ Biaa ta se nale bingbing, mono a se bebe labatina daan ulis o ia xasinge tsaa, tia xuen.

‡ 6:44 6:44 Di xap xoxoti no aina ma no tsi di ta angen.

⁴⁸ Tii lasi no tsi asasing di ta se xaao sin alulusa, amuina maal a epuske mii di. Sin nanaaet ina xoxo nabing, atsuul ma ga eses lapalaa papan abia daan ulis laa sangan di. Nap dokdok mu naba se es liwaa di,

⁴⁹ o no tsi asasing di ga lasi ia ta eses papan daan ulis, di ga sorowe xa gaas ma di ga suk xuup,

⁵⁰ amuina di araraa di se lasi ia, ma di ga suk mataa.

Tiwaa tsaa Iesu ga paare ngali di, “Gim na watwat! Iaa mu! Gim na xap mataa.”

⁵¹ Mil ga en papan mono mii di o maal ga met. No tsi asasing di suk tunga buxa.

⁵² Di tii se lasi ia ta xosaraa axixila ina no tsoki ta lima, ma di xap leng sin abia, amuina xadi no butsa tii taban.

⁵³ Biaa di ta se tabaxi daan ulis laa xaatalaa, di suk laa tsal Genasaret ma di ga pitsi mono atia.

⁵⁴ Biaa di ta tsuul papan mono a xap sauna mu no inaman di suk nen xilalaa Iesu.

⁵⁵ Di sol laa lalon no xolot araraa ma di ga atsaxei no minet papan no xapat biaa di ta se longmien no sen xolot ta manman tia.

⁵⁶ Sin no sen mat xolot Iesu a laa sin, lalon no xobel ma no inaman laba, di xaa le aturungi no minet lalon no xolot susune. Ma di ga ningi awatwati ia ngali di na taana mu barangutsina ina xan uga disdis. Ma biaa di, di ta taana ia, di tii suk tuo.

7

*Iesu asasing taman mixat
(Metiu 15:1-20)*

¹ Biexaa Paarasi ma biexaa unaasasing ina lo di xaal Jerusalem, di ga le exumule ulti Iesu.

² Di lasi biexaal ina xan no tsi asasing di ta nganingani xadi no luxaal taman no liman di, di ta xap guraii no.

³ (No Paarasi ma no Jiu araraa, di xap xaa angen pupua sin di ta guraii no liman di amusili xadi namaang no xusaak.

⁴ Biao di ta xaal lalon no xolot susune, di ba xap mager angen til sin di ba ta guraii no liman di. Ma di amusili biexaa mat namaang malen ngali guraii no sobuk, no ketal ma no kabalaa ina axaxuu.)

⁵ Ma no Paarasi mii no unaasasing ina lo di atsuraa Iesu weaatalaa, “Ngalisa num no tsi asasing di ta xap tino amusili xadi namaang no xusaak, ma di ga ngani xadi no luxaal taman no liman di ta xap mixat?”

⁶ Iesu a xisi ga we, “Gim no xalam lua, Aisaia tii tutiik sin tii tali totore ina propet sin gim, biao tii atalaa,

“Balawaa no inaman di manglen iaa taman no bulina mu di.

Oro xadi no butsa asuk palaaen iaa.

⁷ Di langaari sin iaa gomsaa mu.

Di asasing mu taman no lo sin no taamat, ma a xap nugu no lo.’☆

⁸ Gim se adodolii xan no totore watwat Morooa ma gim ga taxaariti xadi namaang no taamat in ti laamua.”

⁹ Iesu ga asaaite di, “Gim ie adodo mamainaang ngali puxislil xan lo Moroaa ngali amusili nagim no namaang nagim no iaaiiaa in ti laamua.

¹⁰ Moses tii paare we, *‘Gim na manglen nagim no mom ma nagaa.’*☆ Ma ga sebula paare we, *‘Nawe xa a xororaa xan mom o xan nagaa, di na sas amantei.’*☆

¹¹ Oro gim paare we, nawe xa taamat a ie maarang biala ta pupua ngali tiltsomi xan mom o nagaa oro ga we, ‘Balawaa xan tinabel Moroaa mu,’

¹² mil naba se xap pupua ngali xosaraa xawas ngali xan mom ma nagaa.

¹³ Sin abala sal gim puxislil xan totore Moroaa taman nagim no namaang biala di tii tali sin gim ti tsaa. Ma gim ga xosaraa no mat maarang weaatia.”

¹⁴ Iesu a sebula ilei abia malep ngali xaalame sangan ma ga we, “No inaman araraa, gim na longmien iaa, ma gim na leng sin abala.

¹⁵⁻¹⁶ A xap xawas lokobel ina xa taamat na xosaraa ia ngali na xap mixat, Oro sawe ta tsuul xaal lalon taamat naba xosaraa ia na xap pat.”

¹⁷ Mil sin Iesu ta se papaalii abia malep ga tsiga naanua, no tsi asasing di atsuraa ia taman abala totore puapua.

¹⁸ O Iesu ga we, “Gim suk tangtangabaa so? Gim xap lasi we, a xap xawas lokobel ta tsigaii taamat, a pupua ngali xosaraa ia ngali na xap mixat.

¹⁹ Amuina a xap tsiga laa lalon xan butsa, oro atsigaa laa lalon xan xuurkuur o mil ga tsuul alen

isuaan.” (Iesu tii paate asen abala we, no luxaal araraa axaau ngali ngani.)

²⁰ Iesu a we, “Sawe ta tsuul xaal sin xa taamat, biao mu maarang a xosaraa aia taamat ga xap mixat.

²¹ Amuina talaa lalon xan butsa taamat, atsuul taman no adodo morokon, no manginngin ina namaang ngali matul ina namaang ina maxis, pulapula, sas amantei taamat, matul mii xa u ta xap maxis sin,

²² angen tsaxa, bal lelep buxa, ababaa, reret tsaxa, mataxaaxaa, pingpingse, paraak ma tangtangabaa.

²³ Balawaa no namaang tsaxa atsuul xaal lalon taamat ma ga xosaraa taamat ga xap mixat.”

Iesu atiltsomi aina Gentail
(Metiu 15:21-31)

²⁴ Iesu a se papaalii abia xolot ma ga se laa lalon xolot atataaen Taia. Atsiga lalon anua o ga xap saan ngali xaal di na atixi a manman atia. Oro tii xap pupua ngali naba xuxii.

²⁵ Iexa aina, xan tsaana dokdok salawa tsaxa ta tsigaii, sauna mu biao ta longmien Iesu ta manman lalon abia xolot, asuk xaalame ma xol sangan no xaden.

²⁶ Iwaa aina in Grik, di ta taxaane Ponisia lalon Siria. Ga ningi Iesu ngali na tulen atsuulngi no salawa tsaxa papaalii xan tsaana.

²⁷ Iesu asaaiti aina, “Setauan papaalii no tsi di na ngani no maarang araraa di ta saan ngali, amuina a xap mamainaang ngali adi xadi tsoki no tsi ma na lii laa ngen sin no xapuna.”

²⁸ Aina a xisi, “Iou, Orong, aso abia. Oro no xapuna paina ibe di xaa ngani xadi no pu mirmir no tsi.”

²⁹ Ma ga asaaiti, “Amuina sin abia xixiis axaa, u pupua ngali laa; salawa tsaxa a se papaalii num tsaana.”

³⁰ A laa naanua ma ga laa tatanginai xan tsaana ta matmatuul papan ibe, salawa tsaxa ta se papaalii.

Iesu atoa taamat ta talingaban

³¹ Mil Iesu apapaali no xolot sangan Taia, ga laa lalon Sidon ma laa lapula sin Laman Galili ma laa lalon no xolot ina Dekapolis.

³² A manman atia o biexaal no inaman di ga le tali iexa taamat ta talingaban sangan. Iwaa taamat ga xap pupua ngali papaare. Di ga suk ningi awatwati ia ngali naba aturungi liman papan aia taamat ngali naba atoa ia.

³³ Mil sin ta giwaa aia taamat laa sin gelgel, palaaen abia malep, asuk atsigali xan no kakaalis laa lalon xan no talingan aia taamat. Mil ga xamutsa no liman ma ga taxaane nan xaliman aia taamat.

³⁴ A nanen laa lapalaa balalangit, alet maal ma ga paare ngali ia, “Epapata!” (Muina abalaa, “Na tsalel!”).

³⁵ Tiwaa tsaa, talingan aia taamat asuk tsalel ma nan xaliman a se tamluba ma ga suk atiltsoli ngali papaare tutiik.

³⁶ Iesu asuk paare watwat ngali di na xap asaaiti xaal taman sawe ta tsap. Tii asaaiti di sebula ma sebula ngali xap paare taman xawas

oro di ga lo papaare leng tsaa taman sawe tii se xosaraa.

³⁷ No inaman di suk olol buxa. Di ga we, “Tii se xosaraa axaautsi no maarang araraa. A xosaraa no talingaban ma di ga lolong! Ma biao no ngusbong, a xosaraa di, di ga papaare.”

8

Iesu atabali 4,000 ina taamat (Metiu 15:32-39)

¹ Lalon abia no leng, biexa xariin malep di sebula le tsap esuei. Amuina a xap xadi xawas ngali angen o Iesu ga ilei xan no tsi asasing xaalame sangan ga paare,

² “Iaa titii buxaai abala no inaman. Di ta se manman mii iaa no leng ta tuul ma ga xap xadi xawas ngali angen.

³ Nawe iaa ba tulen di laa lalon no tatan di, di ta itol di ba matagalgalil lalon sal, amuina biexaal ina di, di xaal palpalaa.”

⁴ Xan no tsi asasing di xisi, “Gita man palaaen no inaman laba. Itaa gita ba pupua ngali adi xaa tsoki na xudu ngali tabali abala no inaman?”

⁵ Iesu ga atsuraa di, “Aisa no tsoki biao sin gim?” Di xisi di ga we, “Apaasaalua no tsoki bala.”

⁶ O Iesu ga asaaiti abia malep ngali di na tsotso lapula. Biao ta se adi abia no tsoki ta paasaalua, a putsangi axaau sin Morooa, atsabaxi no tsoki ga tali sin xan no tsi asasing ngali di ba tali sin no inaman. Ma di ga xosor puua.

⁷ Xadi nen xoo dokdok bula biao; Iesu a putsangi axaau sebula ngali abia no xoo ga asaaiti xan no tsi asasing ngali exasen no, sin no inaman.

⁸ No inaman di angen ma di ga suk maas. Mil no tsi asasing di luxui no pu ngaalngaal di ta maaslii ma di ga tuali no xiis lot ta paasaalua taman no.

⁹ Tii 4,000 ina taamat di ta angen. Mil sin ta se tulen laangen di,

¹⁰ Tiwaa tsaa a xaa papan mono mii xan no tsi asasing ma di tii ga laa sin no xolot ina Dalmanuta.

*No Paarasi di atsuraa ngali xa axixila
(Metiu 16:1-4)*

¹¹ No Paarasi di xaalame ma di ga atiltsoli ngali atsuraa Iesu, ngali xonon ia. Di ga atsuraa ia ngali xa axixila ta xaal balalangit.☆

¹² Iesu alet maal buxa, ga we, “Ngalisa balawaa nan ul ta atsuraa ngali xa axixila? Iaa asaaiti gim taman so naba xap xa axixila naba tsap sin abala ul.”☆

¹³ Mil apapaali di ma ga mula laa papan mono ma ga tabaxi daan laa sin biexa gelgel ina daan ulis.

*Xan iis no Paarasi ma Erot
(Metiu 16:5-12)*

¹⁴ No tsi asasing di adodolii ngali adi xaa tsoki mii di, di adi axuuk mu mii di papan mono.

¹⁵ Iesu atewaai di, “Gim na tilaamamil axaau sin xadi iis no Paarasi ma xan iis Erot.”*☆

¹⁶ Di ga paare usili abala totore lolobet ina di tsaa, ma di ga we, “A tore weaatia amuina a xap xida xa tsoki.”

☆ **8:11 8:11** Met 12:38; Luk 11:16 ☆ **8:12 8:12** Met 12:39; Luk

11:29 * **8:15 8:15** Balawaa iis malen totore puapua ta papaare taman xadi namaang tsaxa no Paarasi ma King Erot. ☆ **8:15 8:15** Luk 12:1

17 Iesu tii se atii xan no tsi asasing di tii papaare taman sa o ga atsuraa di, “Ngalisa gim ta papaare taman ta xap xa tsoki? Gim xap mager lasi o leng? Nagim no butsa ataban?”

18 Gim ie mat o gim ga xap pupua ngali lasi, gim ie talinga o gim ga xap pupua ngali longmien? O gim ga xap adodomi?☆

19 Biaa iaa ta tsabaxi no tsoki ta lima ngali 5,000 taamat, aisa no xiis gim ta tuali no taman no ngaalngaal?”

Di xisi, “Sangaul axuuk ma ga laa lua.”

20 “Ma biaa iaa ta tsabaxi no tsoki ta paasaalua ngali abia 4,000 ina taamat, aisa no xiis lot ta us taman no pu ngaalngaal?”

Di xisi, “Apaasaalua.”

21 Iesu ga paare ngali di, “Asuk so maase, gim na se leng sin iaa saa.”

Iesu atoaa taamat matababa

22 Di xaalame Betasaida o biexaa inaman di ga xaalame ngali le tali iexa taamat matababa. Di ga ningi awatwati Iesu ngali na taana ia.

23 Ga taxaana liman ga laamuangen atsuulngi ia laa lokobel. Biaa ta se xamutsaa no matan aia taamat, ga aturungi no liman papan ia, Iesu ga atsuraa, “U lasi xawas?”

24 Iwaa taamat a nanen laa lapalaa ga we, “Iaa lasi no inaman; di malen no ie di ta es i’is.”

25 Iesu a sebula aturungi no liman papan no matan aia matababa. Mil no matan aia taamat ga tsalel, ma no matan ga se axaau ma ga se nen axaautsi no maarang.

26 O Iesu ga tulen laangen tatan ga we, “Nan-gaam tsiga laa lalon xobel.”

*Pita a we, Iesu ia Karisito
(Metiu 16:13-20; Luk 9:18-21)*

27 Iesu mii xan no tsi asasing di laa lalon no xobel ulti Sasaria Pilipaa. Biao di ta se es mula, Iesu ga atsuraa di, “No inaman di we iaa saa?”

28 Di xisi, “Biexaa inaman di we iu Jon unaax-axadaan. Biexaal di we iu Elaija. Oro, biexaal di we iu xa ina no propet.”☆

29 O Iesu ga atsuraa di, “O gim, gim adodo we iaa saa so?”☆

Pita a xisi ga we, “Iu Karisito.”

30 Iesu ga atewaai di, “Gim na xap asaaiti xaal taman iaa saa.”

*Iesu asaait laamua taman xan minet
(Metiu 16:21-23; Luk 9:22)*

31 Mil Iesu ga atiltsoli ngali asingan di taman Xan Tsi Taamat naba adi no daan sosong, ma no xusaak ina no Jiu, no lalaamua ina no unsau-sawit, ma no unaasasing ina lo, di ba palolii ia ma di na sas amantei ia ma mulina no leng ta tuul naba tapaas mula.

32 A paare leng taman abala, o mil Pita ga giwaa ia laa sin gelgel ma ga atiltsoli ngali imii ia.

33 Oro biao Iesu ta putsu ga lasi xan no tsi asasing, asuk imii Pita ga we, “Laa mulina iaa, Saatan! U xap atii lalon num adodo xan no maarang Morooa, oro u atii mu xan no maarang no taamat.”

☆ 8:28 8:28 Mak 6:14-15; Luk 9:7-8 ☆ 8:29 8:29 Jon 6:68-69

*A mamaxet buxa ngali atsaxei abala tongol
(Metiu 16:24-28; Luk 9:23-27)*

³⁴ Mil Iesu ga ilei abia malep mii xan no tsi asasing xaalame sangan, ma ga paare, "Nawe xa a saan ngali amusili iaa, na adodolii ia tsaa, na atsaxei xan tongol, ma na amusili iaa.✧

³⁵ Nawe saa ia ta adodo buxa ngali xan tino, naba xosorlii xan tino. Oro, saa ia ta tali xan tino ngali iaa ma ngali inesaait mamainaang biao naba aleiwaai xan tino.✧

³⁶ Asen axaau we ngali xa taamat naba tapkina abala xolkolmoxo oro ga xosorlii xan tino?

³⁷ O sen iliil xa taamat naba tali ngali soxisi xan tino?

³⁸ Nawe xa a mangiel sin iaa ma nugu no totore lalon abala nan ul ina untsaxa, Xan Tsi Taamat naba mangiel bula sin, biao naba xaalame taman xan minaalam xan Mom mii xan no angelo pat."

9

*Iesu a papaare mii Moses ma Elaija
(Metiu 17:1-8; Luk 9:28-36)*

¹ Ma Iesu ga paare ngali di, "Taa asaaiti gim taman so, xaal ina gim di ta tiltil atalaa di ba xap xonon saan minet setauan o di ba ta lasi xan Maradaan Morooa naba xaalame taman xoror watwat."

² Mulina no leng apaasxuk, Iesu a giwaa Pita, Jeims ma Jon ma di ga laa papan buk, di man tia xasinge. No isuaan Iesu ga suk puxis auuli nan no matan detatuul.✧

✧ **8:34 8:34** Met 10:38; Luk 14:27 ✧ **8:35 8:35** Met 10:39; Luk 17:33; Jon 12:25 ✧ **9:2 9:2** 2Pi 1:17-18

³ Xan no uga atsila ma ga suk iaas buxa malen no biso ina tuun ta xapas.

⁴ Ma Elaija ma Moses delu ga asemat lalon no matan detatuul ma delulu ga papaare mii Iesu.

⁵ Pita ga asaaiti Iesu, “Rabai, asuk axaau ngali gita ta man atala. Getu ba atilngi xaa baul na tuul atala, num xa, xaka Moses, ma xaka Elaija.”

⁶ (Pita a xap atii sawe ngali paatina, amuina detuu suk mataa buxa.)

⁷ O pu xelangit ga asemat ma ga ngaati detatuul. Mil, inan xa axaal lalon abia xelangit ga paare, “Tlawaa nugu Tsi iwaa ia ta titii buxaai. Gutuu lolong sin!”☆

⁸ Sauna mu biao detuu ta nanen i’is, o detuu ga xap lasi xa mii detatuul oro Iesu xasinge mu.

⁹ Biao di lo tsuultsuul xaal papan buk, Iesu ga asaait awatwati detatuul ngali detuu na xap asaaiti xa taman sawe detuu tii lasi til sin xan Tsi Taamat naba ta tapaas mula sin minet.

¹⁰ Tuu tsi asasing detuu xap papaare taman sawe detuu tii lasi. Detuu epaare we, sen muina abala “tinapaas mula sin minet.”

¹¹ Ma detuu ga atsuraa ia weaatalaa, “Ngalisa no unaasasing ina lo di ta we Elaija na setauan xaalame?”☆

¹² Iesu a xisi di ga we, “Di tutiik di ta paatina we Elaija na setauan xaalame ngali le axos atutiki sebula no maarang araraa. O ngalisa inaatel ta we Xan Tsi Taamat naba alet sosong buxa ma no inaman di ba palolii?

¹³ Oro iaa asaaiti gututuul, Elaija tii se xaalame tsaa, ma no inaman di se xosaraa no maarang araraa sin ia malen di ta saan ngali xosaraa sin ia malen inaatel tii se ataala taman ia.”

Iesu atoa tsi salawa tsaxa ta tsigaii
(Metiu 17:14-20; Luk 9:37-43)

¹⁴ Biaa di tii xaalame sangan biexaa tsi asasing, di tii lasi xariin malep ta ulti di, ma no unaasasing ina lo, di tii lo engangaae mii di.

¹⁵ Tiwaa tsaa no inaman araraa di tii lasi Iesu, di tii suk tunga buxa ma di ga sol laa ngali suei atatoni ia.

¹⁶ Ga atsuraa di, “Sawe abia gim ta engangaae taman?”

¹⁷ Iexa taamat ina abia malep a xisi, “Unaasasing, iaa le tali nugu tsi susum, iwaa salawa tsaxa atsigaii ia ma ga tilbanti ia ngali naba xap papaare.

¹⁸ Biaa salawa tsaxa ta xaa laamuangen ia, naba lii laangen ia papan pula, no biso a tsuul lalon ngutsina, ga xaa angiririki no lian ma no isuaan ga xaa totogolo. Iaa atsuraa num no tsi asasing ngali di ba saali iwaa salawa tsaxa oro di ga xap pupua.”

¹⁹ Iesu ga xisi, “Gim nan ul ina xap taltaalnge. Aisa no leng iaa ba manman tsaa mii gim? Nagim muun taltaalnge a tali xaraxin lolbiir sin iaa. Gim taal xaalame ngen aia tsi sin iaa.”

²⁰ Ma di ga tali ia. Biaa iwaa salawa tsaxa tii lasi Iesu, tiwaa tsaa ga suk lii adidiiri aia tsi. A xol papan pula, ma ga ulal, ma biso ga tsuul lalon ngutsina.

²¹ Iesu atsuraa xan mom aia tsi, “Aisa no leng ta se tsap abala maarang sin?”

Xan mom tsi a xisi, “Atiltsoli sin ta tsi dokdok tsaa.

²² Ilawaa salawa tsaxa atigiri lii ilawaa tsi laa nan ie o lalon daan ngali na sas amantei. Oro nawe u pupua ngali xosaraa xawas ngali, timaa asen num biirbirum sin giem ma u na tiltsomi giem.”

²³ Mil Iesu ga paare, “Nawe u pupua? No mat maarang araraa a pupua sin iwaa xa, ta taltaalnge mu.”

²⁴ Tiwaa tsaa xan mom tsi asuk xuup we, “Iaa suk taltaalnge so! Tiltsomi iaa ngali aiepatsaa nugu muun taltaalnge!”

²⁵ Biaa Iesu ta lasi malep di ta sol ngali le nanen, asuk imii aia salawa tsaxa. Ga paare, “Tu talingaban ma ngus bong tanua, iaa paare watwat ngali u na tsuul alen aia tsi ma u na suk xap tsigaii ia bula.”

²⁶ Iwaa salawa tsaxa angiek lot ga suk xol didiir buxa ma ga tsuul alen aia tsi. Ma iwaa tsi ga malen a se met ma no daan inaman di ga paare, “A se met!”

²⁷ Oro Iesu ga taxaana liman ma ga atilngi laa lapalaa papan no xaden ma ga til lapalaa.

²⁸ Mil Iesu tii se tsiga naanua, xan no tsi asasing di ga tiirik pulaxi ia, di ga we, “Ngalisa giem ta xap pupua ngali saali iwaa salawa tsaxa?”

²⁹ Iesu ga xisi, “Ilawaa mat laxen salawa tsaxa a pupua mu ngali saali mu taman sausawit.”

*Iesu a papaare taman xan minet
(Metiu 17:22-23; Luk 9:43-45)*

³⁰ Di papaalii abia xolot ma di ga es tsiga Galili. Iesu tii xap saan ngali xa na atii itaa di ta manman,

³¹ amuina tii lo asasingan xan no tsi asasing. Ga paare sin di, “Xa naba babel tali Xan Tsi Taamat papan no liman no taamat morokon. Di ba sas amantei ia ma mil sin no leng ta tuul naba tapaas mula sin minet.”

³² Oro di tii xap leng sin muina ina abala totore. Di ga mataa ngali atsuraa ia taman abala.

Saa asuk lot buxa?

(Metiu 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ Di xaalame Kaperanaam. Biaa tii se man lalon anua, asuk atsuraa di, “Gim engangaae taman sa lalon sal?”

³⁴ Oro di suk xale adamis amuina lalon sal di engangaae engen di tsaa ngali saa ina di asuk lot buxa.✠

³⁵ Iesu a tsotso lapula, o ga ilei sangaul axuuk ma ga laa lua ga we, “Nawe xa a saan ngali na lalaamua, na suk tsap taamat mil ma na tsap xadi untutule no inaman araraa.”✠

³⁶ Iesu a giwaa tsi dokdok ma ga atilngi labatina di. A logoen tsi lalon no liman ma ga paare ngali di,

³⁷ “Saa ia ta suei atatoni xa tsi dokdok malen ilawaa sin iesaaga, a suei atatoni iaa, ma saa ia ta suei atatoni iaa, a xap suei atatoni mu iaa oro a suei atatoni nugu Mom iwaa ta tulen iaa.”✠

Saa aia ta xap epuske mii gita, ia ina gita

(Luk 9:49-50)

✠ 9:34 9:34 Luk 22:24 ✠ 9:35 9:35 Met 20:26-27; 23:11; Mak 10:43-44; Luk 22:26 ✠ 9:37 9:37 Met 10:40; Luk 10:16; Jon 13:20

³⁸ Jon ga paare, “Unaasasing, giem tii lasi iexa taamat ta saali no salawa tsaxa sin iesaam, ma giem ga paare sin ia ngali na xap xosaraa abala amuina a xap ia ina gita.”

³⁹ Iesu ga paare, “Gim nangaam tilbanti ia. A xap xa na xosaraa xa axixila sin iesaaga, O mil dokdok ga pupua ngali paare tsaxa taman iaa.

⁴⁰ Iwaa ta xap epuske mii gita, ia xida.✧

⁴¹ Iaa asaaiti gim taman so. Saa ia ta tali xa sobuk daan sin iesaaga, amuina gim xan no Karisito, naba xap xosorlii xan iliil.✧

*Xonkonon ngali maak tsaxa
(Metiu 18:6-10; Luk 17:1-2)*

⁴² “Nawe xa a xosaraa abala no tsi dokdok di ta taltaalnge sin iaa laa lalon namaang tsaxa, xan ininte Morooa sin ia, naba suk tsaxa buxa ngen ngali pal tali xa xariin xaat sin inan ma na lii ia laa lalaman.

⁴³ Nawe limaam ataii iu ngali xosaraa namaang tsaxa, xitiplii. Naba suk axaau buxa ngali tsigaii tino laaliu taman lima ta xuuk ngen no limaam ta lua, ma di na lii iu lalon Edes.*✧

⁴⁵ Nawe xaim ataii iu laa sin namaang tsaxa, u na xitiplii. Naba suk axaau ngali u ba tsigaii tino laaliu taman xadek xuuk, ngen no xaim ta lua, ma di na lii iu lalon Edes.†

✧ **9:40 9:40** Met 12:30; Luk 11:23 ✧ **9:41 9:41** Met 10:42 * **9:43 9:43** Biexaa inaatel xabaar a todomien abala, ⁴⁴ “*Tiwaa xadi no goto naba xap met ma biao ie ta xap metmet.*” ✧ **9:43 9:43** Met 5:30 † **9:45 9:45** Biexaa inaatel xabaar a todomien abala, ⁴⁶ “*Tiwaa xadi no goto naba xap met ma biao ie ta xap metmet.*”

⁴⁷ Nawe mataam ataii iu laa sin namaang tsaxa, u na luapelii mataam. Asuk axaau ngali tsigaii xan Maradaan Moroaa taman mataam ta xuuk, ngen no mataam ta lua, ma di na lii iu lalon Edes.✠

⁴⁸ Tiwaa

“xadi no goto a xap metmet,
ma biaa ie suaamsuaam ta xap metmet.”✠

⁴⁹ Moroaa naba amixati no inaman araraa taman ie malen xa unsausawit ta amixati tinabel taman tes.

⁵⁰ “Tes asuk axaau. Oro nawe a se xosorlii xan xontes, naba sen xontes mula we. Gim na ie tes lalon gim tsaa ma gim na man etudim taman malina.”✠

10

Iesu asasing taman namaang ina atsiplii minaxis

(Metiu 19:1-12; Luk 16:18)

¹ Mil Iesu ga papaalii biaa xolot ma ga laa lalon xolot ina Judaia ma ga tabaxi daansel Jodan. Malep di sebula xaalame sangan ma ga asingan di malen xan namaang.

² Biexaa Paarasi di xaalame sangan ia ngali le xonon. Di atsuraa, “A tutiik ngali xa taamat naba atsiplii xan tubu?”

³ A xisi, “Sen maarang xaawe Moses tii paare watwat ngali gim na xosaraa?”

⁴ Di we, “Moses asiir ngali taamat naba atalaa xa lan perper ngali atsiplii aina ma tulen ia laa.”✠

✠ 9:47 9:47 Met 5:29 ✠ 9:48 9:48 Ais 66:24 ✠ 9:50 9:50 Met 5:13; Luk 14:34-35 ✠ 10:4 10:4 Met 5:31

⁵ Iesu a xisi, “Tii weaatia amuina nagim no butsa tii taban, biaabi Moses tii ga atala abala lo.

⁶ Oro sin atiltsoli ina axoxos, *‘Moroaa a xosaraa taamat ma aina.’*✠

⁷ *‘Biaabi taamat naba papaalii xan mom ma nagaa ma na laa man etaxaa mii xan tubu.*

⁸ *Ma delu se tsap xuuk mu.’*✠ Ma delu se xap lua oro delu se tsap pakpak ta xuuk mu.

⁹ Biaabi Moroaa ga se esumae ngen delulu ma na xap xa taamat na atsiplii delulu.”

¹⁰ Biaa di ta se manman naanua sebula, xan no tsi asasing di ga atsuraa Iesu taman abala.

¹¹ A xisi, *“Saa ia ta atsiplii xan tubu ga maxis sin aina xaatsap, iwaa taamat a se matul mii iwaa xa ta xap maxis sin.”*✠

¹² Ma nawe aina atsiplii xan maxis, ma ga maxis sin taamat xaatsap, a se matul mii iwaa xa ta xap maxis sin.”

*Iesu atubudaani no tsi dokdok
(Metiu 19:13-15; Luk 18:15-17)*

¹³ No inaman di le tali xadi no tsi dokdok sin Iesu ngali naba taxaanai di, oro no tsi asasing di ga imii di.

¹⁴ Biaa Iesu ta lasi abala, asuk magaa, ga paare sin di, “Gim papaalii abia no tsi dokdok di na xaalame sangani iaa. Gim nangaam tilbanti di. Amuina xan Maradaan Moroaa xadi abia di, ta malen abala no tsi dokdok.

¹⁵ Iaa suk asaaiti gim taman so. Saa ta xap adi xan Maradaan Moroaa malen xa tsi dokdok naba suk xap tsiga.”✠

¹⁶ Ma ga giwaa no tsi dokdok lalon no liman, aturungi liman papan di ma atubudaani di.

Untang xulaau

(Metiu 19:16-30; Luk 18:18-30)

¹⁷ Iesu a se tiltsoli ngali es laa, o iexa taamat ga sol laa sangan, ma ga sage putput laamuaan ia ga atsuraa, “Unaasasing axaau, iaa na xosaraa semarang ngali adi tino laaliu?”

¹⁸ Iesu ga xisi, “Ngalisa u ta putsangi iaa axaau? A xap xa na axaau oro Moroaa mu.

¹⁹ U atii no lo: *‘Nangaam sas amantei xa, nangaam matul mii xa aina ta xap num tubu, nangaam pula, nangaam paare dadare, nangaam apanaai xa, u na manglen num mom ma nagaa.’*”[☆]

²⁰ Ga paare, “Unaasasing, iaa tii suk long amusili abala no lo araraa, sin iaa tii tsi dokdok tsaa.”

²¹ Iesu asuk nanen tutiik sin ia taman titii ma ga paare, “U muun tsaa ngali was ta xuuk, u na laa sune taman num no maarang araraa, ma u na tabali no muunwas, ngali u ba ie was axaau balalangit. Mil xaalame, le amusili iaa.”

²² Sin abala, no matan taamat asuk birawis, ma ga suk es laa taman lolbiir amuina ia untang.

²³ Iesu a nanen i’is ma ga paare ngali xan no tsi asasing, “A suk lelep buxa ngali xa untang ngali tsiga lalon xan Maradaan Moroaa!”

²⁴ No tsi asasing di suk tunga sin xan no totore. Oro Iesu ga sebula paare, “No tsi, asuk lelep buxa ngali tsiga lalon xan Maradaan Moroaa!

[☆] **10:19 10:19** Exo 20:12; Dut 5:16-20

²⁵ Asuk malus mu ngali xa kemal na tsiga lalon mat ina nil, ngen xa untang ngali tsiga sin xan Maradaan Morooa.”

²⁶ O no tsi asasing di suk olol buxa, ma di ga paare engen di, “O saa naba pupua ngali adi tino laaliu?”

²⁷ Iesu a matngen di ma ga paare, “Taamat a xap pupua ngali xosaraa abala no maarang, oro a xap sin Morooa, a pupua ngali xosaraa no maarang araraa.”

²⁸ Pita ga paare ngali ia, “Giem se poroklii no daan maarang araraa, ngali amusili iu!”

²⁹ Iesu ga xisi, “Iaa asaaiti gim taman so. Nawe xa tii se papaalii xan no matenaanua, o xan no turamasen, o no moton, o nagaa, o mom, o xan no tsi, o xan no uma ngali iaa ma ngali inesait mamainaang,

³⁰ mil naba adi no sangsangaul axuuk ina iliil lapalaa buxa, sin no leng ta manman sin abala tino ma Morooa naba tali no daan maarang buxa ngen abia no ti laamua. Naba tali no anua ma no turamasen, no moton, no nagaa, ma no tsi, ma no uma. Oro biexaal di ba asosongi ia ma mil sin xapkap ina, naba ie tino laaliu.

³¹ Oro xuduxudu biao di ta lalaamua di ba amil o biao di ta a mil di ba lalaamua.”☆

Iesu a paare taman xan minet

(Metiu 20:17-19; Luk 18:31-34)

³² Sin xadi ines laa lalon sal xaali lapalaa Jerusalem, Iesu a es laamuaan di. Ma no tsi asasing di tii ga suk tunga ma biao di, di tii es amil di suk mataa. Ma ga sebula gii tsaxali sangaul

ma ga laa lua ina tsi asasing laa sin gelgel o tii ga asaaiti di, taman sen maarang naba ta tsap sin ia.

³³ Ga paare, “Gita ba laa lapalaa Jerusalem. Xan Tsi Taamat di ba babel tali laa papan no liman no lalaamua ina no unsausawit ma no unaasasing ina lo. Di ba atutali minet sin ia. Di ba tali ia laa sin no Gentail,

³⁴ ma di ba reret ngen ia ma di ba ibisi ia. Di ba ririiti ia taman ririit ma sas amantei. Mulina no leng ta tuul, naba sebula tapaas mula.”

*Xan ningning Jeims ma Jon
(Metiu 20:20-28)*

³⁵ Mil Jeims ma Jon, xan no tsi ilaa Sebedi, delu xaalame sangan ia. Delu paare, “Unaasasing, gelu saan ngali una xosaraa sawe gelu ta atsuraa iu ngali.”

³⁶ Ga atsura, “Sen maarang xaawe gulu saan ngali iaa ba xosaraa ngali gululu?”

³⁷ Delu xisi ia, “Gelu saan ngali u na siir tali xa ina gelulu na tsotso sin num lima mua o xa sin lima xaiaar, sin num minaalam.”

³⁸ O Iesu ga paare, “Gulu xap atii sa maarang gulu ta atsura ngali. A pupua ngali gulu ba nun lalon abia sobuk iaa ba ta nun taman? O a pupua ngali gulu ba axaxadaan bula taman abia axaxadaan iaa ba axaxadaan taman?”☆

³⁹ Delu xisi ia, “Iou, gelu pupua!”

Iesu ga paare ngali delulu, “Gulu ba nun lalon abia sobuk iaa ba ta nun lalon, ma gulu ba axaxadaan taman abia axaxadaan iaa ta axadaan taman.

⁴⁰ Oro ngali tsotso sin nugu lima mua o sin nugu lima xaiaar, iaa xap pupua ngali tali. Balawaa no xolot ngali abia mu delulu, Morooa ta se taxaaturungi.”

⁴¹ Biaa sangaul ina no tsi asasing di ta alongmen abala, di suk magaa ngali Jeims ma Jon.

⁴² Iesu a ilei axumuli di ma ga paare, “Gim atii we, biaa di, di ta we, di no lalaamua ina no Gentail, di orong papan di. Ma xadi no lalaamua lapalaa, di ie banam papan di.☆

⁴³ Gim nangaam malen di. Nawe xa a saan ngali naba lot labatina gim, na suk xosaraa ia tsaa malen untutule.☆

⁴⁴ Nawe xa ina gim a saan ngali naba tsap lalaamua, ia na malen untutule sin no inaman araraa.

⁴⁵ Sin abia uk sal, Xan Tsi Taamat a xap xaalame ngali no inaman di ba taxaa ngali ia. Oro a xaalame ngali naba tiltsomi di, ma ngali tali xan tino malen xa iliil ngali no inaman araraa, di ba adi tino laaliu.”

*Iesu atoaa taamat matababa
(Metiu 20:29-34; Luk 18:35-43)*

⁴⁶ Mil di tii ga xaalame Jeriko. Biaa Iesu mii xan no tsi asasing ma biaa malep di ta poroklii abia inaman laba, iexa matababa, iesan Bartimeus (xan tsi ilaa Timeus) a tsotso sin gelgel ina sal ma ga lo ningning ngali xakaa was.

⁴⁷ Biaa tii alongmen we Iesu in Nasaret, asuk xuup lot, “Iesu, xan tsi Dewit, u na ie biirbirum sin iaa!”

☆ **10:42 10:42** Luk 22:25-26 ☆ **10:43 10:43** Met 23:11; Mak 9:35; Luk 22:26

⁴⁸ Xuduxudu ina di, di suk imii ia, di ga paare ngali na bong. Oro asuk xuup lot buxa, “Xan tsi Dewit, u na ie biirbirum sin iaa!”

⁴⁹ Iesu atilwat ga paare, “Ilei ia.”

Ma di ga ilei aia matababa, di ga paare, “U na suk taton! U na tapaas, a ilei ngali iu.”

⁵⁰ Ga lii xan laplap disdis laa sin gelgel, apistapaas ma ga xaalame sangan Iesu.

⁵¹ Iesu atsuraa ia, “U saan ngali ina xosaraa sa susum?”

Matababa a xisi, “Rabai,* iaa saan ngali nanen.”

⁵² Iesu ga paare, “Laa. Num tinaalnge a se atoaa iu.” Tiwaa tsaa tii suk pupua ngali nanen ma ga es amusili Iesu lalon sal.

11

Iesu atsiga Jerusalem

(Metiu 21:1-11; Luk 19:29-44; Jon 12:12-19)

¹ Biaa di se eses atataaen Jerusalem ma di tii le tsap Betapage ma Betani papan Buk Olip. Iesu ga tulen xan no tsi asasing ta lua,

² ga paare ngali delulu, “Gulu laa lalon abia xobel laamuaan gululu, tiwaa tsaa biaa gulu ta se es tsiga lalon xobel, gululu ba tatangina donki dokdok iwaa di ta pis atilngi. Xa a xap mager tsotso papan. Gulu na lubati ia ma gulu na taal axaalamengen tala.

³ Nawe xa atsuraa gululu, ‘Ngalisa gulu ta xosaraa abala?’ Gulu na asaaiti ia, ‘Orong a saan ngali ma nap dokdok mu naba tulen mulangenai.’”

* **10:51 10:51** *Rabai* - Balawaa xadi totore no Jiu muina ina unaasasing.

⁴ Delu tii laa ma tatanginai donki dokdok, di ta pis tali lokobel ina sal atataaen matenmat ma delu ga lubalii ia.

⁵ Biexaa inaman di tiltil atia di ga atsuraa, “Semaarang abia gululu ta xosaraa? Ngalisa gulu ta lubalii donki dokdok?”

⁶ Delu xisi malen Iesu tii asaaiti delulu. Ma no inaman di sirawaa delulu ngali adi aia donki dokdok.

⁷ Biala delulu ta le tali donki dokdok sin Iesu. Di sulali xadi no laplap disdis papan donki dokdok o ga tsotso papan.

⁸ Xuduxudu ina no inaman di sulali xadi no laplap disdis lalon sal o biexaal di adi no laxe ina ie ma di ga aturungi amusili sal.

⁹ Biala no inaman di ta es laamua ma biala di, di ta es amil di xuup,
“Osaana!

Moroaa naba atubudaani Iwaa xa ta xaalame lalon iesan xida Orong!

¹⁰ Moroaa naba atubudaani biala Maradaan ta malen xan Maradaan xida mom Dewit,
Osaana! Pa’ii Moroaa Balalangit!”

¹¹ Iesu atsigaa Jerusalem ma ga laa lalon Xan Anua Moroaa. A nanen i’is sin no mat maarang araraa, oro amuina ta se nale bingbing, asuk laa Betani mii sangaul axuuk ma ga laa lua.

*Iesu a xalali no inaman di ta sune
(Metiu 21:12-22; Luk 19:45-48)*

¹² Sin leng papan biala di ta se papaalii Betani, Iesu asuk itol.

¹³ Aman palpalaa tsaa ga lasi iexa ie fik taman xan no laalaa. A laa sangan aia ie fik ngali atii nawe xa waawaan biala sin. Biala ta se laa sangan,

a xap tatanginai xaa waawaan sin, no laalaa mu. Amuina a xap xan leng no ie fik ngali waa.

¹⁴ O ga paare sin aia ie fik, “Naba suk xap xa na ngani xa waawaan sin iu bula.” Ma xan no tsi asasing di alongmen ia ta paare taman.

¹⁵ Biaa ta se tsap Jerusalem, atsigalalon Xan Anua Morooa, ma ga atiltsoli ngali xalel atsuulngi abia no inaman di ta susune ma biaa di, di ta iliil maarang ma susune tia. A puxenlii no ibe ina soxisi no xuxute ma no niaan xalkale ina abia di, di ta sune taman no buna.

¹⁶ Ma ga xap sirawaa xa ngali na adi xan no maarang laa lalon no xolot tia lalon Xan Anua Morooa.

¹⁷ Ma ga asingan di, ga paare, “Di atalaa: “Nugu anua, di ba putsangi anua ngali sausawit sin no inaman labalaba araraa.”✠

Oro gim se xosaraa ga tsap malen ‘xadi anua no unpulapula.’”✠

¹⁸ No lalaamua ina no unsausawit ma no un-aasasing ina lo, di alongmen abala ma di ga nen tsalei xa sal ngali sas amantei ia, oro di tii mataatinai buxaai amuina biaa malep di tunga buxa sin xan no asasing.

¹⁹ Biaa ta se nale bingbing di papaalii abia inaman laba.

Xan watwat tinaalnge

(Metiu 21:18-22; Mak 11:12-14)

²⁰ Lawaareng, biaa di ta se es mula, di tii lasi abia ie fik ta se malang xaal sin xan no baa.

²¹ Pita adodomi o ga paare sin Iesu, “Rabai,* lasi! Iwaa ie fik u tii xororaa a se malang.”

²² Iesu a xisi, “U na ie tinaalnge sin Morooa.

²³ Iaa asaaiti gim taman so, nawe xa a paare sin balawaa buk, ‘Laa lii iu tsaa talaa lau.’ Ma ga xap boik lalon xan butsa oro ga taltaalnge sin sawe ta paatina naba tsap, biao naba tsap ngali ia.✧

²⁴ Biaabi iaa asaaiti gim, senaara gim ta ningning ngali lalon sausawit, gim na taltaalnge we gim se adi, ma biao maarang num ba se.

²⁵ Ma biao gim ta til sausawit, nawe gim ie mamaet ngali xa, gim na adodolii abia mamaet, ngalibi nagim Mom balalangit naba adodolii nagim no mat namaang tsaxa.”†✧

*Di atsuraa Iesu taman xan banam
(Metiu 21:23-27; Luk 20:1-8)*

²⁷ Di sebula le tsap Jerusalem. O biao Iesu ta lo eses lalon biexaa xolot ina Xan Anua Morooa, no lalaamua ina no unsausawit, no unaasasing ina lo, ma no xusaak, di suk xaalame sangan.

²⁸ Di ga atsuraa ia, “Sin sen banam o u ga xosaraa abala no maarang? Sa tali abala banam susum ngali xosaraa abala?”

²⁹ Iesu ga xisi, “Iaa ben atsuraa gim taman xien atsutsura. Gim na xisi iaa, ma iaa ba asaaiti gim taman sen banam abala, iaa ta xosaraa no maarang taman.

* **11:21 11:21** *Rabai* - Balawaa xadi totore no jiu muina ina unaasasing. ✧ **11:23 11:23** Met 17:20 † **11:25 11:25** Biexaa inaatel xabaar a tododien abala, ²⁶ “Oro nawe u xap adodolii xan namaang tsaxa num taamat biao num Mom balalangit naba xap adodolii bula num no namaang tsaxa.” ✧ **11:25 11:25** Met 6:14-15

³⁰ Gim asaaiti iaa, biao axaxadaan sin Jon, axaal balalangit o axaal sin taamat mu?”

³¹ Di usili abala labatina di tsaa, di ga epaare, “Nawe gita we axaal balalangit, naba atsuraa gita we, ‘O ngalisa gim ta xap taltaalnge sin ia?’

³² Oro nawe gita we, ‘Axaal mu sin no taamat.’” (Di mataa sin no inaman, amuina di tii taltaalnge we, Jon ia propet so.)

³³ Ma di ga xisi Iesu, “Giem xap atii.”

Iesu ga paare, “Ma iaa ba xap asaaiti gim, saa tii tali abala banam sin iaa ngali xosaraa abala no maarang.”

12

Totore puapua taman Xan Tsi Morooa (Metiu 21:33-46; Luk 20:9-19)

¹ Atiltsoli ngali paare taman no totore puapua, “Taamat asoxaa uma waain. A bateng ulti ma ga xaii mat ngali parlii daan ina waain. A xosaraa anua ta laa lapalaa ngali xoxo sin uma waain. Ma ga bisi abia uma waain laa sin biexaa untinaxaa ma ga tapaas laa amusili xan ines.

² Mil, sin leng se ngali papaas sin no waawaan waain. Iwaa tapkina uma waain a laa ma ga tulen untutule laa sangan no untinaxaa lalon uma waain ngali adi xaa waawaan waain. ³ Oro di tsiili ia ma di ga suk tsaapi ia ma di ga tulen mulangenai gomsaa.

⁴ Mil ga sebula tulen iexa untutule laa sangan di. Di pantsi papan xuan ma di ga suk amangieli ia.

⁵ A sebula tulen iexa untutule, ma di ga sas amantei. A sebula tulen biexaa daan untutule. Biexaal ina di, di tsaapi o biexaal di sas amantei.

⁶ “A se xuuk mu iexa ngali tulen, xan tsi, iwaa ta suk titii buxaai. A tulen amilngen se ma ga paare, ‘Di ba manglen nugu tsi.’

⁷ “Oro no untinaxaa di ga epaare ngen di, ‘Ilawaa tsi, naba momtsoli uma waain. Gim xaalame, gita laa sas amantei ia, ngalibi gita ba tapkina uma waain.’

⁸ Ma di ga giwaa ia ma sas amantei ia ma di ga lii atsuulngi nan uma waain.

⁹ Iwaa tapkina ina uma waain naba se xosaraa sa? Naba laa sangan no untinaxaa ma naba sas amantei di, ma naba bisi uma waain sin biexaal.

¹⁰ Gim se xoxoti abala Inaatel Pat.

“Balawaa xaat no untunumar di ta palolii, a se tsap xa atkale ina tsigur.

¹¹ Orong a se xosaraa abala no

ma ga mat geramis nan no matan gita.’”☆

¹² Di ga nanen ngali xa sal ngali tsiili ia amuina di tii se atii we, tii paare taman abala totore puapua ngali epuske mii di. Oro di tii mataatinai abia malep o di ga papaalii ia ma di ga laa.

*No Paarasi ma no Erodian di xonon Iesu
(Metiu 22:15-22; Luk 20:20-26)*

¹³ Mil di ga tulen biexaa Paarasi ma biexaa Erodian (no inaman di ta amusili King Erot) laa sangan Iesu. Di saan ngali tsiili ia amusili xan no totore.

¹⁴ Di tii xaalame sangan ma di ga paare, “Un-aasasing, giem atixi we, iu taamat ina soina. No

inaman di xap pupua ngali putsi iu amuina iu xap adodo aloti di malen di no sa. Ma u asasing taman xan sal Moroa so. U we, a tutiik ngali ulii taakis laa sin Sisa? A pupua ngali gita ba uuli o a xap?”

¹⁵ Oro Iesu tii se atixi di no unpiekpiek bal ma ga paare, “Ngalisa gim ta xonon ngali atsina iaa? Gim tali xa xuxute ngali iaa ba lasi.”

¹⁶ Di tali nan xuxute sin ia ma ga atsura, “Patpatsen saa aila papan xuxute? Ma iesan saa abia papan?”

Di xisi, “Xan Sisa.”

¹⁷ Mil Iesu ga paare ngali di, “Tali sin Sisa biao no, xan no Sisa, ma tali sin Moroa biao no, xan no Moroa.”

Ma di ga olol buxa sin ia.

*No Saadusi di xonon ngali apanaai Iesu
(Metiu 22:23-33; Luk 20:27-40)*

¹⁸ Mil no Saadusi biao di ta paare we, a xap xa tinapaas mula. Di xaalame sangan taman biexa atsutsura.☆

¹⁹ Di paare, “Unaasasing, Moses tii atatal ngali gita we, *‘Nawe turumassen xa taamat ametli xan tubu ma ga xap ie no tsi sin, turumassen na maxis sin aia aina nal, turumassen ta metlii ngali na ie no tsi sin.’*☆

²⁰ Tii paasaalua tuu masen turumassen. Nan axuuk a setauan maxis sin aia aina, ga metli ma ga xap ie no tsi sin.

²¹ Nanaalua ina turumassen ga maxis sin aia aina nal. Ma ga sebula metli ga xap tali xaa tsi sin. Ma nanaatuul bula aweaatia.

²² Biaa tumasen turamasen ta paasaalua di xap ie no tsi sin aia aina nal ma iwaa aina bula ga se met.

²³ Sin leng ina tinapaas mula, xan tubu saa so ina di? Amuina apaasaalua ina di se araraa, di tii maxis sin.”

²⁴ Iesu tii ga xisi, “gim xap tutiik, ngali no muina ta lua, amuina gim xap atii no Inaatel Pat o xan xoror watwat Moroaa.

²⁵ Biaa no minet di ba ta tapaas mula, no taamat di ba xap maxis ma di ba xap tali no aina sin minaxis, di ba malen no angelo in balalangit.

²⁶ Talaawaa taman no minet di ba ta tapaas mula. Gim tii se xoxoti lalon xan inaatel Moses, sin abia ie dokdok tii dami, biaa Moroaa tii paare sin ia, *‘Iaa xan Moroaa Abaram, xan Moroaa Aisak ma xan Moroaa Jakop.*’[☆]

²⁷ Ia a xap Moroaa ina no minet oro ina di, di ta tino. Nagim no adodo asuk apanaai gim.”

*Xaraxin papaare watwat ngali amusili
(Metiu 22:34-40; Luk 10:25-28)*

²⁸ Iexa ina no unaasasing ina lo tii xaalame ma ga alongmen di ta papaare. Tii ga lasi we Iesu asuk xiis axaautsi xadi no atsutsura. Ga atsuraa ia, “Sen lo asuk lot buxa ngen abala no lo araraa?”

²⁹ Iesu ga xisi, “Iwaa lo ta suk lot buxa abala: *‘Lolong, no Israel, iwaa Orong xida Moroaa, iwaa Orong ta xuuk.*

³⁰ *U na titii buxaai Orong num Moroaa lalon num butsa araraa, lalon nantanuaam araraa, lalon num adodo araraa, ma taman num watwat araraa.*’[☆]

³¹ Nanaalua ina lo aweaatalaa, *'U na titii buxaai no turaam atataaen iu malen iu tsaa.'* ☆ Balawaa no lo ta lua asuk lot buxa ngen no lo araraa."

³² Taamat tii xisi, "Biaa xixiis asuk axaa, unaasasing. U suk tutiik, u ta paatina we, Iwaa Morooa axuuk mu ma a xap xaal bula oro ia mu.

³³ U na titii buxaai Morooa taman num butsa araraa, ma num adodo araraa, ma taman num watwat araraa. Ma u na titii buxaai abia di, atataaen iu malen u ta titii buxaai iu tsaa. Balawaa no namaang asuk lot buxa ngen no tinabel ngali tsutsungit tali sin Morooa."

³⁴ Biaa Iesu tii lasi we, tii xisi taman sinaae. Ma ga paare ngali ia, "U xap man palpala sin xan Maradaan Morooa." Mulina abia, di suk mataa ngali atsuraa ia taman xaa atsutsura bula. ☆

*Xan tsi saa aia Karisito
(Metiu 22:41-46; Luk 20:41-44)*

³⁵ Biaa Iesu tii asingan no inaman lalon xolot ina Xan Anua Morooa. Ga atsuraa, "No unaasasing ina lo di paare we, 'Karisito ia xan tsi Dewit.'

³⁶ Dewit ia tsaa a papaare sin xan watwat Nantanua Pat ga paare:

"Orong a paare sin nugu Orong:

"Tsotso sin nugu lima mua,
til sin iaa ba ta tali num no matenkorot
paina no xaim." '☆

³⁷ Dewit tsaa, a putsangi Karisito 'Orong.' O asen parawe we, ia xan tsi Dewit?"*

☆ 12:31 12:31 Lew 19:18 ☆ 12:34 12:34 Luk 10:25-28 ☆ 12:36

12:36 Saam 110:1 * 12:37 12:37 Dewit atixi Karisito ia xan Orong ma xan tsi bula. No unaasasing ina lo di xap atixi Karisito ia tsaa Morooa ma taamat bula.

Xaraxin malep di lolong sin ia taman pinaalam.

³⁸ Iesu a paare laa tsaa ma ga asingan di. Ma ga paare we, “Atewaai no inaman sin no unaasasing ina lo. Di saan ngali eses ulti no xolot, di ta tamtuel lalon no uga disdis ta mat geramis, ma di saan ngali no inaman di na suei atatoni di, sin no xolot susune.

³⁹ Di saan ngali ie no xalkale lot lalon no anua sausawit. Ma di saan ngali no niaan xalkale ina mangmangle xa sin no xaraxin luxaal.

⁴⁰ Di saan ngali pulaxi xadi no anua no nal. Di saan ngali xosaraa no ningning disdis nan no matan biexaa inaman. Morooa naba ininte sin abala no mat laxen inaman tsaxa.”

Tinabel so
(Luk 21:1-4)

⁴¹ Iesu a tsotso xaatian ina niaan atuturung xuxute ma matngen abia malep di ta atuturung xadi no xuxute lalon anuen tang ina Xan Anua Morooa. No daan untang di tali no xaraxin xuxute laa lalon.

⁴² Oro iexa aina nal, tii xaalame ma ga tali no peni dokdok alua, biao ta pupua malen toia axuuk.

⁴³ Ga ilei xan no tsi asasing ngali xaalame sangan ia ma ga paare, “Iaa asaaiti gim taman so. Ilawaa aina nal ta muunwas, a taal buxaai lalon anuen tang ngen biexaal.

⁴⁴ Di tabiel xaal sin xadi no minaas. Oro Ilawaa aina nal, amuina sin ta muunwas, asuk tabiel taman abia xan no xuxute araraa ina xan xalkale, ma ga se xap xakaa nen xuxute ngali tiltsomi ia tsaa.”

13

*Axixila ina xapkap ina no leng
(Metiu 24:1-35; Luk 21:5-33)*

¹ Biaa Iesu tii se papaalii Xan Anua Moroaa o iexa ina xan no tsi asasing ga paare ngali ia, “Unaasasing lasi! Balawaa tunumar ina Xan Anua Moroaa asuk matmirmir taman no xaraxin xaat.”

² Iesu a xisi, “Gim se lasi balawaa no xaraxin tunumar araraa? A xap xa xaat naba matul papan biexaal, di ba lii di araraa laa lapula.”

³ Mil sin Iesu ta lo tsotso papan Buk Ina Olip, xaatian ina Xan Anua Moroaa, Pita, Jeims, Jon ma Endru, di atsuraa ia xasinge,

⁴ “Asaaiti giem, langisa so balawaa no maarang naba tsap? Ma sen mat axixila naba tsap ngali xosor puua abia no maarang araraa?”

⁵ Iesu ga paare ngali di, “Gim na xoxo axaau, ngali xa na xap apanaai gim.

⁶ Xuduxudu di ba xaalame lalon iesaaga ma di ba paare, ‘Iaa Karisito,’ ma di ba apanaai xuduxudu.

⁷ Biaa gim ta alongmen no maxil ma no inesaait ina maxil, gim nangaam mataa. Balawaa no maarang naba tsap oro xapkapina leng bia tsaa ta xaalame.

⁸ No xobel labalaba di ba esas mii biexaa xobel labalaba. No maradaan di ba esas mii biexaa maradaan. No xaraxin ninil ma no xaraxin itol naba tsap sin no daan xolot. Balawaa no atiltsoli ina sosong malen aina ta taxaa tsi.

⁹ “Gim na xoxo. Di ba tsiili gim ma giwaa gim laa sin no kaunsel ina xobel ma di ba ririiti gim

lalon no anua sausawit. Amuina sin iaa mu, gim ba til laamuaan no king ma no gawana ma gim ba paare leng sin di.

¹⁰ Ma gim na babaais taman inesaait ma-mainaang setauan sin no xobel labalaba araraa.

¹¹ Biaa di ta tsiili ma ininte sin gim, nangaam lolbiir ngali sen maarang gim ba ta paatina. Paatina samaarang Morooa ta tali sin gim sin abia leng, sinza a xap gim atia gim ta papaare, oro Nantanua Pat. ☆

¹² “Lo masen turamasen delulu ba babel tali delulu laa sin minet, ma mom mii xan tsi. No tsi di ba epuske mii xadi no mom ma nagaa ma di ba xosaraa biexaal ngali sas amantei di.

¹³ No inaman araraa di ba ngutsulen gim, amuina sin iaa. O iwaa mu ta til watwat til sin xapkapina naba tuo. ☆

¹⁴ “Biaa gim ta lasi xaraxin namaang morokon ta xosor atsoti tiltil ina abia xolot ta xap xan—papaalii no unxoxot di na leng—mil biaa di, di ta manman Judaia, di na sol laa papan no buk.

¹⁵ Na xap xa papan unga ina anua, na tsuul laa lapula o na tsigna lalon anua ngali alet atsuulngi xaa was. ☆

¹⁶ Na xap xa ta manman lalon uma, na mula ngali adi xan uga disdis.

¹⁷ Sin abia leng, xaraxin xirabas sin no aina di ta maet ma biaa di ta tilaamamil sin no madalak.

¹⁸ Gim na sausawit ngali balawaa no maarang naba xap tsap sin leng ina tes laxum,

☆ **13:11 13:11** Met 10:17-20; Luk 12:11-12 ☆ **13:13 13:13** Met 10:22 ☆ **13:15 13:15** Luk 17:31

¹⁹ amuina biala no leng naba us taman xirabas biala ta xap tsap weaatalaa xaal sin atiltsoli biala Moroaa tii axosngi xolkolmoxo pupua atalaa—ma naba xap tsap bula.✠

²⁰ Nawe Orong naba xap xitip apitpiti no leng tsaxa, mil naba xap xa na tino. Oro ngali tilaamamil sin abia di, ta se inten tsoli, tii apitpiti abia no leng.

²¹ Sin abia leng, nawe xa naba paare ngali gim, 'Lasi, ilawaa se Karisito!' O iexa naba we 'Lasi, idawaa se,' nangaam taltaalnge sin di.

²² Amuina no Karisito dadare ma no propet dadare, di ba aseat ma xosaraa no axixila xoror ngali apanaai no untaltaalnge—nawe a pupua.

²³ Biaabi gim na xoxo; iaa se anaai gim setauan tsaa.

²⁴ "Sin abia no leng amusili abia xirabas,
"Matanios naba lodo,
ma uleng naba xap tali laleng;✠

²⁵ No xadaxada di ba xol xaal wang.
Ma Moroaa naba aguraa no maarang balalangit.✠

²⁶ "Sin abia leng no inaman di ba lasi Xan Tsi Taamat naba ta xaxaalame lalon no xelangit taman xoror watwat ma minaalam.✠

²⁷ Ma naba tulen xan no angelo laa ulti xolkolmoxo araraa, ma di ba axumuli biala di, ngali Moroaa ta se axilangi di, biala di ta xaal sin no tsigur ta et, xaal sin xapkap ina xolkolmoxo laa sin xapkap ina balalangit.

✠ 13:19 13:19 Lul 7:14 ✠ 13:24 13:24 Lul 6:12 ✠ 13:25 13:25
Ais 13:10; Lul 6:13 ✠ 13:26 13:26 Lul 1:7

28 “Talaawaa gita na alet asasing sin abala totore puapua ina ie fik: Sauna mu biaa no laxe ta se malus ma no lalawina a se atiltsoli ngali xol, gim se atixi we, leng ina soksok a se atat.

29 O nawe gim lasi balawaa no maarang ta tsap, gim atixi biaa leng a se atat, bala se matenmat.

30 Iaa asaaiti gim taman so. Balawaa utmilmil di ba suk xap met til no mat maarang araraa naba ta tsap.

31 Balalangit ma xolkolmoxo delulu ba xap, oro nugu totore naba xap xa xapkapina.

Xa a xap atii leng

(Metiu 24:36-44)

32 “A xap xa na atii abala leng naba ta tsap. Xan Tsi ma no angelo in balalangit di xap atii, oro Mom mu xasinge, atixi.✠

33 Gim na xoxo! Gim na taxaaturung! Gim xap atixi langisa biaa leng naba ta xaalame.

34 A malen xa taamat ta laa sin xan ines. Apapaali xan anua ma ga tali xan no untutule di ga tilaamamil sin anua. A tali sin no untutule xuxuuk taman xan mat laxen tinaxaa xaatsap ngali di ba xosaraa. Ga asaaiti iexa ngali xoxo sin matenmat.

35 “Biaabi gim na xoxo amuina gim xap atixi langisa tapkina anua naba mula xaalame. Oro naba xaalame nale mu o labatina bing o sin puraa naba ta teng o lawaareng bingbing.

36 Nawe a xaalame isagaa mu, ma nangaam papaalii na le tatanginai gim ta urarange.

³⁷ Sawe iaa ta asaaiti gim, iaa asaaiti no inaman araraa: Gim na taxaaturung!”☆

14

Ngitngit ngali sas amantei Iesu

(Metiu 26:1-5; Luk 22:1-2; Jon 11:45-57)

¹ A se lua mu nen leng se biala mu, ngali Luxaal ina Esliaa ma Luxaal ina Tsoki xonone ta xap xa iis sin. No lalaamua ina no unsausawit ma no unaasasing ina lo di xonon ngali tsalei xa sal na xuxii ngali tsiili Iesu ma sas amantei.

² Oro di paare, “Gita ba xap xosaraa sin leng ina luxaal, amuina no inaman di ba soro atiltsoli esas.”

Aina a patsaa Iesu

(Metiu 26:6-13; Jon 12:1-8)

³ Biala Iesu tii manman Betani tii xalkale lalon xan anua Saimon, iwaa ta ie minet basbas, iexa aina a xaalame sangamaman sobuk xaat ta us taman daan ta tso mamainaang, xan iliil abuxa. Atsalali sobuk xaat ma ga arueti biala daan ta tso mamainaang papan xuan Iesu.☆

⁴ Biexaal ina di biala di atia, di magaa, ma di ga epaare engen di, “Ngalisa ta xosorlii gomsaai abala daan ta tso mamainaang?”

⁵ Nii ba pupua ngali sune taman ngali adi iliil ina miet ta xuuk ma xolot, biala xuxute nii ba tali sin no muunwas.” Di tii ga imii buxaai ia.

⁶ Iesu ga paare, “Gim poroklii ia. Ngalisa gim ta imii ia? A xosaraa namaang ta matmirmir sin iaa.

⁷ No muunwas di ba tigiri manman mii gim ma gim pupua ngali tiltsomi di sin no leng gim ta saan. Oro iaa ba xap tigiri manman mii gim.

⁸ A xosaraa abia ta pupua ngali xosaraa. Arueti daan ta tso mamainaang papan no isuaaga setauan ngali taxaaturungi nugu pupuna.

⁹ Iaa asaaiti gim taman so, itaa biaa inesaait mamainaang di ba ta baais laa sin xolkolmoxo araraa, sawe tii se xosaraa di ba asaaiti bula taman ia, ngali adodomi ia.”

Judas a babel tali Iesu

(Metiu 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ Mil Judas Iskariot, iexa ina sangaul ma ga laa lua, a laa sangan no lalaamua ina no unsausawit ngali babel tali Iesu sin di.

¹¹ Di suk taton ngali alongen abala ma di ga xubatsi ngali tali xaa xuxute sin ia, biaabi ga nanen ngali xa sal axaau ngali naba tali ia sin di.

Iesu a ngani Luxaal ina Esliwaa

(Metiu 26:17-20; Luk 22:7-17)

¹² Sin nanaaxuuk ina leng sin Luxaal ina Tsoki.* Biaa namaang xadi no Jiu ngali tsutsungit tali sipsip dokdok ina Esliwaa, xan no tsi asasing Iesu di atsuraa ia, “U saan ngali itaa giem na laa ngali taxaaturungi no maarang ngali u ba ngani abia Luxaal ina Esliwaa?”

¹³ Biaabi ga tulen xan no tsi asasing ta lua, ga asaaiti delulu, “Gulu laa lalon inaman laba ma iexa taamat ia ta atsaxei sobuk taman daan naba sabasue gululu. Gulu na amusili.

* **14:12 14:12** *Luxaal ina Tsoki* - Balawaa tsoki ta xap ie iis lalon.

¹⁴ Biaa ta tsiga lalon anua, gim na atsuraa tapkina anua, 'Unaasasing atsuraa: inaabi xabin ina axos xibong biaa iaa ba pupua ngali ngani luxaal ina Esliwaa mii nugu no tsi asasing?'

¹⁵ Naba asen gululu taman xabin lot tade lapalaa ina anua. Di tii se taxaaturungi abia xabin. Gululu na taxaaturungi abia luxaal atia ngali gita."

¹⁶ Lo tsi asasing delu tapaas ma delu ga laa lalon inaman labalaba ma delu ga tatanginai no mat maarang ta tsap malen Iesu tii se paare taman. Biaabi delu tii ga taxaaturungi Luxaal ina Esliwaa.

¹⁷ Biaa ta se nale bingbing Iesu a se tsap lalon anua mii sangaul ma ga laa lua.

¹⁸ Biaa di ta lo angangen etudim papan ibe, ga paare, "Iaa asaaiti gim taman so, xa ina gim naba babel tali iaa, iwaa xa ta angangen mii iaa."

¹⁹ Di tii ga suk lolbiir ma di xuxuuk di paare ngali ia, "Aso, a xap iaa?"

²⁰ A xisi, "Xa ina abia sangaul ma ga laa lua, iwaa ta iwaa tsoki mii iaa lalon koi.

²¹ Xan Tsi Taamat naba laa malen Inaatel Pat tii se asaait taman ia. Oro xaraxin xirabas sin aia ta babel tali Xan Tsi Taamat. Nii ba suk axaau nawe xan nagaa na xap taxaane ia."

Xan luxaal Orong

(Metiu 26:26-30; Luk 22:18-20; Jon 13:21-30; 1 Korin 11:23-25)

²² Biaa di ta lo angangen, Iesu a adi tsoki, ga putsangi axaau, atsabaxi ma ga tali sin xan no tsi asasing ga paare, "Gim adi, balawaa nugu pakpak."

²³ Mil ga adi sobuk waain, ga putsangi axaaau, ma ga tali sin di, ma di araraa, di ga nun sin abia sobuk.

²⁴ Ga paare sin di, “Balawaa nugu dal ina xuxubu uul, tii rue tsuul ngali no daan inaman.

²⁵ Iaa asaaiti gim taman so, iaa ba xap bula nun sin waawaan waain, til sin leng iaa ba ta nunngi biala ta uul lalon xan Maradaan Morooa.”

²⁶ Biala di tii se anaangi nan ararouk, di ga laa papan Buk Olip.

Iesu a paare taman xan taaltalu Pita

(Metiu 26:31-35; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

²⁷ Iesu ga asaaiti di, “Gim araraa gim ba sol loxona iaa. Inaatel Pat a paare weaatalaa:

“Iaa ba tsaapi untilaamamil ina no sipsip, ma no sipsip di ba sol exatsep.”✠

²⁸ Oro mulina iaa ba ta se tapaas mula sin met, iaa ba laamuangen gim laa Galili.”✠

²⁹ Pita a paare, “Nawe di araraa di sol loxona iu! Iaa ba xap.”

³⁰ Iesu a xisi, “Iaa asaaiti iu taman so. Talaawaa nabing mil sin puraa naba ta xap mager teng nanaalua, u ba paare a tuul we, u xap atii iaa.”

³¹ Pita ga xisi awatwati, “O nawe iaa nii met mii iu, iaa ba suk xap paare we, iaa xap atii iu!” Ma biala di araraa di arie paatina abia uk totore.

Iesu a sausawit lalon uma Getsemani

(Metiu 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² Di laa lalon biexa xolot di ta putsangi Getsemani, ma Iesu ga paare sin xan no tsi asasing, “Gim na tsotso atala, ngali iaa ba laa sawit.”

³³ A giwaa Pita, Jeims, ma Jon, ngali laa mii ia. Ma ga atiltsoli ngali saaen lolbiir ma xaraxin xirabas.

³⁴ Ga paare ngali detatuul, “Nantanuaaga a se xaa0o taman lolbiir laa pupua sin xolot ina minet. Gutuu na manman atala ma gutuu na xoxo taman ningning.”

³⁵⁻³⁶ A es laa dokdok palaaen di o ga xol tudu lapula ma ga sawit. A sawit ma ga paare, “Abba Mom, nawe a pupua lalon num ngitngit, timaa sirawaa iaa ngali ina xap tsigaii abia leng sosong biao naba ta xaalame. Iu pupua ngali xosaraa no mat maarang araraa. Saali abala sobuk ina sosong sin iaa. Oro na xap sin nugu sirsiir, oro sin num sirsiir.”

³⁷ Mil ga sebula mula laa sangan xan no tsi asasing ma ga laa tatanginai detuu ta urange. A paare ngali Pita, “Saimon, iu urange? Iu xap pupua ngali xoxo liliis etaxaa mii iaa sin xa aua?†

³⁸ Gutuu na xoxo ma sausawit ngalibi gutuu ba xap xol sin xonkonon. Aso nantanua asiir oro isua a maluaai.”

³⁹ Ga sebula laa ma ga sawit taman abia uk maarang.

⁴⁰ Biao ta se mula, atatanginai detuu ta sebula urange, amuina no matan detatuul a se mamaxet ngali urange. Detuu xap atii sawe ngali paatina sin Iesu.

⁴¹ Nanaatuul ina xan inamula, ga paare ngali detatuul, “Gutuu urarange ma iaaiawis tsaa? A se pupua! Talaawaa, biao aua a se xaalame. Lasi,

† 14:37 14:37 *aua* - Balawaa a xaal sin totore Ingles ngali ‘hour’.

xa naba babel tali Xan Tsi Taamat, papan no liman no untsaxa.

⁴² Gutuu tapaas! Nagaa na laa, nugu unbababel ila se xaalame."

Di se tsiili Iesu

(Metiu 26:47-56; Luk 22:47-54; Jon 18:1-14)

⁴³ Tiwaa tsaa, ta lo papaare, Judas iwaa xa ina sangaul ma ga laa lua a se asemat. Tii xaalame mii xumul taman no bainat ta irom ma no bom, biao no lalaamua ina no unsausawit, ma no unaasasing ina lo, ma no xusaak ina no Jiu, di tii se tulen abala malep.

⁴⁴ Iwaa unbababel tii se ngiti mii di taman axixila. "Iwaa xa iaa ba ta nguri, iwaa se taamat aia. Gim na tsiili ma gim na laamuangen ia laa papan no liman no unxoxo."

⁴⁵ Tiwaa tsaa a se es laa sangan Iesu, ma ga paare, "Rabai," ma ga nguri ia.

⁴⁶ Biao no taamat di logotsi Iesu ma di tii ga tsiili ia.

⁴⁷ Iexa ina abia di ta tiltil atat, ate tsoli xan bainat ma ga iritlii talingan xan untutule unsausawit lapalaa.

⁴⁸ Iesu ga paare, "Gim xaalame ngali tsiili iaa taman no bainat ma no bom, malen xa unpulapula.

⁴⁹ No leng araraa iaa manman mii gim ma taal asasing lalon xolot ina Xan Anua Morooa. Ma gim tii xap tsiili iaa. Oro Inaatel Pat naba taxaa puua."☆

⁵⁰ Biao xan no tsi asasing di sol papaalii ia.

⁵¹ Iexa taamat xulaau ta alen pu uga mu, amusili Iesu. Biaa di tii tsiili ia,

⁵² a suk sol belbel laa poroklii xan uga.

Iesu a til laamuaan xadi no lalaamua no Jiu
(Metiu 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)

⁵³ Di giwaa Iesu laa sangan unsausawit lapalaa,[‡] ma no lalaamua ina no unsausawit,[§] no xusaak ma no unaasasing ina lo, biaa di ta tsap etudim.

⁵⁴ Pita a es amil palaaen di ma ga suk laa tsiga lokobel ina xan anua unsausawit lapalaa. Ga tsotso mii no unxoxo ma ga malil sin ie.

⁵⁵ No lalaamua ina no unsausawit ma no kaunsel araraa in Jiu, di lo tsatsel ngali xaa papaare leng ngali epuske mii Iesu ngalibi di ba pupua ngali sas amantei ia oro di xap tatanginai xawas.

⁵⁶ Xuduxudu ina inaman di papaare leng taman no daraxe ngali epuske mii ia, oro di xap ukbal taman xadi no totore.

⁵⁷ Mil biexaal di til lapalaa ma di ga tali abala no papaare leng daraxe ngali epuske mii ia,

⁵⁸ “Giem alongmen ia ta paare, ‘Iaa ba baxi abala Xan Anua Moroaa biaa no taamat di ta xosaraa. Ma mulina sin no leng ta tuul, iaa ba xosor mulangenai biexa, biaa taamat ta xap xosaraa.’”[☆]

⁵⁹ Oro xadi no papaare leng a xap ukbal mii di.

⁶⁰ Mil iwaa unsausawit lapalaa a til laamuaana di ma ga atsuraa Iesu, “U xap pupua ngali xisi?”

[‡] **14:53 14:53** unsausawit lapalaa - High priest. **§ 14:53 14:53** no lalaamua ina no unsausawit - Chief priests. [☆] **14:58 14:58** Jon 2:19

Sen papaare leng abala, balawaa no taamat di ta tali ngali epuske mii iu?"

⁶¹ Oro Iesu aman adamis ma ga xap tali xa xixiis.

Ma iwaa unsausawit lapalaa ga sebula atsuraa ia, "Tu mu Karisito, xan Tsi Morooa, iwaa gita ta langaari laa sin?"

⁶² Iesu a paare, "Iaa mu. Ma gim ba lasi Xan Tsi Taamat naba ta tsotso sin lima mua ina iwaa Belaba ma naba ta xaalame papan no xelangit in balalangit."

⁶³ Biaa iwaa unsausawit lapalaa alongmen abalaa asuk magaa buxa, ga tatari xan no uga disdis ma ga atsuraa, "Ngalisa gita ta saan ngali xaa daan tiltsoxoti?"

⁶⁴ Gim se alongmen xan reret laa sin Morooa. Nagim sen adodo?"

Di araraa, di atuti ngali sas amantei ia.

⁶⁵ Mil biexaal di ga atiltsoli ngali xamutsa ia. Di baa xaali no matan ma di ga tabaii taman no lapen liman di. Di ga paare, "Nawe iu xa propet so, saa pantsi iu?" Ma no unxoxo di ga giwaa ma di ga laa tsaapi ia.

Pita a paare we, a xap atii Iesu

(Metiu 26:69-75; Luk 22:54-62; Jon 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Biaa Pita ta lo manman lapula lokobel ina anua, o xan tsaana untutule iwaa unsausawit lapalaa a xaalame atia.

⁶⁷ Biaa ta lasi Pita ta malmalil sangan ie, asuk nan ariti ia.

Ma ga paare, "U tii manman bula mii Iesu, iwaa taamat in Nasaret."

⁶⁸ Oro Pita a xisi, “Iaa suk xap atii o leng sin sen maarang iu ta papaare taman.” Tii es tsuul matenmat.

⁶⁹ Biaa iwaa untutule tsaana tii lasi ia atia, a sebula paare ngali abia di, di ta til i’is, “Ilawaa taamat ia bula ina di.”

⁷⁰ Pita a sebula paare, biaa totore a xap so.

A xap sauna mu biaa di, di ta tiltil sangan Pita, di paare, “A suk so, iu iexa ina di, amuina iu in Galili.”

⁷¹ Atiltsoli ngali lii no xoror tsaxa papan ia tsaa, ga waawaa lima sin di, “Iaa xap atii aila taamat gim ta papaare taman.”

⁷² Sauna mu iwaa puraa asuk teng nanaalua. Mil Pita ga adodomi xan no totore Iesu tii paare ngali ia, “Setauan sin puraa naba ta xap mager teng nanaalua iu ba paare a tuul we, u xap atii iaa.” Ma ga suk saaen xaraxin lolbiir ma ga teng.

15

Iesu a til laamuaan Pailat

(Metiu 27:11-14; Luk 23:1-4; Jon 18:28-38)

¹ Lawaareng bingbing tsaa, no lalaamua ina no unsausawit, mii no xusaak, no unaasasing ina lo, ma no kaunsel araraa, di se tsap taman adodo ta xuuk. Di pitsi Iesu ma di ga laamuangen ia laa ngali tali sin Pailat.

² Pailat atsuraa Iesu, “Iu xadi king no Jiu?”

Iesu a xisi, “Iou, Malen u ta se paare.”

³ No lalaamua ina no unsausawit di atuti ia taman no daan maarang.

⁴ Ma Pailat a sebula atsuraa ia. “Ngalisa u ta xap xisi di? Lasi aisa abala no maarang, di ta atuti iu taman.”

⁵ Oro Iesu tii ga xap xisi tsaa ma Pailat ga suk olol buxa.

Pailat axonon ngali aleiwaai Iesu

(Metiu 27:15-26; Luk 23:18-25; Jon 18:39-40)

⁶ Sin xan namaang Pailat talaawaa sin Luxaal ina Esliwaa, naba aleiwaai xa xaus iwaa no inaman di ta axilangi.

⁷ Iexa taamat, iesan Baraabas tii manman lalon anua lodo mii biexaal biaa di tii esas mii Rom gawaman ma di ga sas amantei biexaal.

⁸ Biaa malep di xaalame sangan Pailat ngali atsuraa ia ngali xosaraa xan sen namaang ngali aleiwaai xa xaus.

⁹ Pailat atsuraa di, “Gim saan ngali iaa ba aleiwaa xadi king no Jiu laa sin gim?”

¹⁰ Pailat a se atixi biaa no lalaamua ina no unsausawit di se tali Iesu laa sin ia amuina di pengsen Iesu.

¹¹ Oro no lalaamua ina no unsausawit di anaai abia malep ngali atsuraa Pailat ngali naba aleiwaa Baraabas ma na xap Iesu.

¹² Pailat atsuraa di, “Iaa ba xosaraa sa sin ilawaa taamat gim ta putsangi king ina no Jiu?”

¹³ Di xuup lot, “Ataxiwaa papan tongol!”

¹⁴ Pailat atsuraa, “Ngalisa? Sen lo tii se laxei?”

Oro di ga xuup lot buxa, “Ataxiwaa papan tongol!”

¹⁵ Pailat a saan ngali na atatoni abia malep, ma ga aleiwaa Baraabas laa sin di. Ma ga asaaiti no unmakmaxil ngali ririiti Iesu ma ga tali ia laa

sin no unmakmaxil ngali di ba ataxiwaa papan tongol.

*No unmakmaxil di soloki Iesu
(Metiu 27:27-31; Jon 19:2-3)*

¹⁶ Xan no unmakmaxil di laamuangen Iesu laa lalon xan xaraxin anua gawana di putsangi Pretorium ma di ga ilei axumuli abia no unmakmaxil araraa.

¹⁷ Di aturungi uga disdis ta de papan ia. Mil di ga ili todomien no suen xoxon ngali xosaraa bungwal ma di ga tsoben papan ia.

¹⁸ Ma di se atiltsoli xuup laa sin, “Ilase, iwaa xadi King no Jiu.”

¹⁹ No unmakmaxil di ulaulatsi ia papan xuan taman paas ma di ga xamutsaa ia. Di soloki ma sage putput ma langaari laa sin ia.

²⁰ Di se reret ngen ia ma di saali abia laplap disdis ta de ma di ga arusarusai ia taman xan no laplap tsaa. Mil di ga gii atsuulngi ngali laa ataxiwaa papan tongol.

*Di ataxiwaa Iesu
(Metiu 27:31-44; Luk 23:26-38; Jon 19:16-24)*

²¹ Iexa taamat in Sairin ilaa Saimon xan mom ilaa Aleksenda ma Rupus axaal lauteng ma ga laa lalon inaman laba. No unmakmaxil di atuaai ngali naba atsaxei xan tongol Iesu.

²² Di giwaa laangen Iesu laa sin abia xolot Golgaata (muina Golgaata, Xolot ina Barang).

²³ Mil di ga tali waain di ta louxaa mii mar, oro tii palo ngali nungi.

²⁴ Ma di ga ataxiwaa papan tongol. Di exasen abia xan no uga Di ga uraura ngali xuxuuk ina di naba adi xaka uga.

²⁵ Sin apaasaaet ina matanios lawaareng biaa di tii ataxiwaa ia.

²⁶ Biaa atatal alengi muina di ta atuti ia, ga xoxot weaatalaa: "XADI KING NO JIU."

²⁷ Di ataxiwaa alua no unpulapula mii ia, iexa sin lima mua ma iexa sin lima xaiaar.*☆

²⁹ Biaa di, di ta esliu sangan, di tii ga reret ngali ia. Di tii ga uraa xadi no xuan ma di tii ga paare, "Iu tii paare we u ba xosor atsoti Xan Anua Moroaa ma u ba sebula axos mulangenai sin no leng ta tuul,

³⁰ u na tsuul xaal papan tongol ma u na atoa a iu tsaa!"☆

³¹ Sin abia uk sal no lalaamua ina no unsau-sawit ma no unaasasing ina lo di reret taman ia labatina di tsaa. Di paare weaatalaa, "Tii atoa a biexaal, oro a xap pupua ngali atoa a ia tsaa!

³² Papaalii ilawaa Karisito, ilawaa King in Israel, na tsuul papan tongol talaawaa, ngalibi gita ba lasi ma taltaalnge sin." Biaa delulu ta taxiu mii ia, delulu bula, delu reret ngali ia.

Xan minet Iesu

(Metiu 27:45-56; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

³³ Sin talu piaak lasiaat, xobel araraa tii suk lodo laa pupua sin a tuul ina matanios nale.

³⁴ Nale se sin a tuul ina matanios Iesu a xuup lot weaatalaa, "Eloi, Eloi, lama sabakatani?" Muina a

* **15:27 15:27** Biexaa unsinae di adodo we biexa xolot ina totore a manman bula sin abala xolot. ²⁸ "Ma balawaa inaatel a taxaa puaa abia ta paare we, 'Ma di ga xoxoti malen no unlaklaxe i lo.'"

☆ **15:27 15:27** Ais 53:12 ☆ **15:30 15:30** Mak 14:58; Jon 2:19

weaatalaa, "*Nugu Morooa, Nugu Morooa, ngali sa u ta se papaalii iaa?*"☆

³⁵ Biaa biexaal ina di, di tii tiltil atat di alongmen abala, di ga paare, "Gim longmien, a ililei Elaija."

³⁶ Iexa taamat a sol laa ga utii ututes taman waain manuul, ga aturung tali sin paas, ma ga tali sin Iesu ngali nun. Gim papaalii ia xasinge, a paare, "Gita ba lasi nawe Elaija naba xaalame, ngali atsuulngi ia lapula."

³⁷ Iesu a xuup lot, ga taii xan xapkap ina mamaisa.

³⁸ Biaa xaraxin taago ina Xan Anua Morooa tii tater sin no papel ta lua xaal lapalaa ma laa pupua lapula.

³⁹ Ma biaa Lalaamua ina no unmakmaxil iwaa ta tiltil laamuaan Iesu, ga alongmen xan tineng ma ga lasi tii sen met we, ga paare, "Asuk so maase, ilawaa taamat tii xan Tsi so Morooa!"

⁴⁰ Biexaal ina no aina di tii til nanen palpalaa tsaa. Labatina di, ilaa Maria Magdalin, ma Maria xan nagaa Jeims iwaa xulaau ma Josis ma Salomi.☆

⁴¹ Tia Galili, balawaa no aina di tii amusili ma tilaamamil sin xan no muun. No daan aina di tii xaalame Jerusalem mii ia, di tii manman tia bula.

Xan pupuna Iesu

(Metiu 27:57-61; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

⁴² Sin leng taxaaturung (biaa leng laamuaan Saabat). Biaa ta se nale bingbing,

⁴³ Josep in Arimatia, ia ina abia kaunsel, iwaa tii liliis tsaa ngali xan Maradaan Moroaa, tii xap mataa ngali laa lasi Pailat ma ga laa atsuraa ia ngali xan pakpak Iesu.

⁴⁴ Pailat asuk tunga ta alongmen we, Iesu tii se met tsaa. A ilei awatwati iwaa lalaamua ina no unmakmaxil ma ga atsuraa ia nawe Iesu a se met.

⁴⁵ Biala tii se asasing sin ia, we a so, tii suk tali abia pakpak sin Josep.

⁴⁶ Josep tii uuli no laplap ma ga alet atsuulngi xan pakpak ga ngaati taman laplap, ma ga aturung lalon io, di ta xaii lalon xaat. O ga puxen xaraxin xaat laangen ngali banti matenmat.

⁴⁷ Maria Magdalin ma Maria xan nagaa Josis, delu tii lasi itaa tii atetei ia.

16

Tinapaas mula

(Metiu 28:1-10; Luk 24:1-12; Jon 20:1-10)

¹ Mulina Saabat a se liu, Maria Magdalin ma Maria xan nagaa Jeims ma Salomi, detuu uuli no pilogo ta tso mamainaang ngali laa patsaa no isuaan Iesu.

² Lawaareng bingbing tsaa setauan sin pal ta xap mager tapaas, sin nanaaxuuk leng ina wik, tuu aina detuu es laa sangan lia pupuna.

³ Detuu ga etsura ngen detatuul, “Saa naba puxenlii xaat sin matenmat ina lia pupuna?”

⁴ Oro biala detuu ta nanen laa lapalaa, detuu se lasi abia xaraxin xaat, xa tii se puxenlii.

⁵ Biala detuu ta tsiga lalon lia pupuna, detuu suk lasi taamat xulaau alen uga disdis ta iaas. A tsotso sin papel lima mua ma detuu ga suk mataa.

⁶ Taamat asaaiti detatuul, “Gutuu nangaam mataa. Iaa atixi gutuu nanen ngali Iesu in Nasaret, iwaa di ta ataxiwaa. A se tapaas mula. A se xap manman atala. Gim lasi, balawaa xolot di tii atetei ia lalon.

⁷ Gutuu laa asaaiti xan no tsi asasing ma Pita, ‘A se laamuangen gim laa Galili. Gim ba lasi ia tia malen tii se asaaiti gim.’”☆

⁸ Detuu didiir ma adodo xudu, detuu tsuul ma sol papaalii lia pupuna. Detuu xap asaaiti xa, amuina detuu suk mataa.

16:9-20 XAPKAP XABAAR INA MAK

Maria Magdalin a lasi Iesu

(Metiu 28:9-10, 16-20; Luk 24:13-35; Jon 20:11-18)

⁹ Biaa Iesu tii tapaas mula sin minet lawaareng bingbing sin nanaaxuuk ina leng ina wik. Asemata setauan sin Maria Magdalin, iwaa aina tii setauan saali no salawa tsaxa ta paasaalua sin.

¹⁰ Tii laa asaaiti abia di, di tii manman mii ia, ma di tii se tso sin lolbiir ma tengteng.

¹¹ Biaa di tii alongmen we Iesu tii se tino, ma tii ga se lasi ia, di tii ga xap taltaalnge sin.

¹² Mil sin abia Iesu ga asemata sin biexa nanen xaatsap sin lo taamat biaa delu ta papaalii Jerusalem ma eses laa Emaus.

¹³ Delu es mula ma delu ga paatina sin di araraa taman sen maarang ta tsap, oro di tii xap taltaalnge sin delulu bula.

☆ **16:7 16:7** Met 26:32; Mak 14:28

*Iesu a papaare sin no tsi asasing
(Metiu 28:16-20; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23;
Aposol 1:6-8)*

¹⁴ Mil Iesu asemat sin sangaul axuuk ma ga xuuk ina no tsi asasing biaa di ta lo angangen. A imii di sin xadi muun taltaalnge ma xadi no butsa a taban ngali taltaalnge sin abia di ta se lasi ia mulina sin xan tinapaas mula.

¹⁵ A paare ngali di, “Gim na laa lalon xolkol-moxo araraa ma baais taman inesaait mainaang laa sin no sin no axoxos araraa.

¹⁶ Saa ia ta taltaalnge ma ga adi axaxadaan, naba tuo, oro saa ia ta xap taltaalnge Morooa naba atuti ia.

¹⁷ Ma balawaa no axixila naba amusili no untaltaalnge. Di ba saali no salawa tsaxa sin iesaaga ma di ba paare taman no xalam uul.

¹⁸ Di ba taxaane no tsitsi taman no liman di, ma biaa di ta nunngi no muu, naba xap amantei di araraa, di ba aturungi no liman di papan no minet ma di ba tuo.”

¹⁹ Mulina Orong Iesu tii se papaare sin di, Morooa tii ga alet laangen ia laa lapalaa balalangit, ma ga tsotso sin xan lima mua Morooa.

²⁰ Mil no tsi asasing di laa ma di ga baais sin no xolot araraa, ma Orong ga taxaa mii di ma ga asoi abia xan totore mii no axixila ta lo amumusili di.

Inesaait Mamainaang Laa Sin Notsi
The New Testament in the Notsi language of New
Ireland Province, Papua New Guinea

Copyright © 2024 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Notsi)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-08-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Aug 2025 from source files dated 14 Aug 2025

601480e7-130d-5189-be42-9e43a92dbdde